

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
Ecotourism Management of Had Chao Mai National Park, Trang Province

รัฐกานต์ สามสี
Rattakarn Samsee

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Business Administration (Tourism Management)

Prince of Songkla University

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
ผู้เขียน นางสาวรัฐกานต์ สามลี
สาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยว หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รท.(หญิง)ดร.เกดศิริ เจริญวิศาล)

..... กรรมการ
(ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และขอแสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ลงชื่อ.....

(ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นางสาวรัฐกานต์ สามสี)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้ารับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวรัฐกานต์ สามสี)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
ผู้เขียน	นางสาวรัฐกานต์ สามลี
สาขาวิชา	การจัดการการท่องเที่ยว
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-Test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) รวมไปถึงข้อมูลเชิงนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการท่องเที่ยวและข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 29 ปี การศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน 10,001- 30,000 บาท ภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวไม่พักค้างคืน ใช้ยานพาหนะรถยนต์ส่วนบุคคล ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวต่อคนต่อครั้งอยู่ที่ไม่เกิน 1,000 บาท มีความถี่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 1 - 2 ครั้งต่อปี เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ เดินทางร่วมกับครอบครัวและส่วนใหญ่ให้อันดับความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมคือ พักผ่อนริมหาด มากที่สุด รองลงมา กิจกรรมการเล่นน้ำทะเล และกิจกรรมปีกนิก ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสามารถเรียงระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านพื้นที่ 2. ด้านการมีส่วนร่วมร่วม 3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ จากการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งตามเขต ได้ดังนี้คือ เขตบริการ เขตสนับสนุนการ เขตสงวนสภาพธรรมชาติ เขตหวงห้าม เขตฟื้นฟูสภาพ ธรรมชาติ และเขตกันชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว

Thesis Title	Ecotourism Management of Had Chao Mai National Park, Trang Province
Author	Miss Rattakarn Samsee
Major Program	Tourism Management
Academic Year	2014

ABSTRACT

This aim of this study was to assess the need of tourists whom visited Had Chao Mai National Park by using elements of ecotourism and to study ecotourism behavior of these tourists. Another aim was to establish a guideline for the management of ecotourism at national park. In this study, questionnaires were applied to collect data from 400 tourists whom visited Had Chao Mai National Park. In – depth interview was applied to collect information policies and strategic plans from those responsible for ecotourism management at the national park. The data was analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test and One-Way ANOVA.

Most of the tourists in this study were female, aged 20-29 years , single, either students or holders of a bachelor degree, earned 10,001-30,000 baht a month and lived in the South. Most tourist used personal vehicles as a means of transportation and did not stay overnight. Most of them spent 1,000 bath or less per person per trip. Most tourists visited the national park once or twice a year, on holidays and with family members. Resting on the beach was their favorite activity, followed by swimming in the sea and picnicking .The level of their overall needs for ecotourism elements was found to be ‘high’. Separately, the level of needs was found to be ‘high’ for 1.Space, 2. Participation, 3. Activities and processes, in that order. The level of needs was found to be ‘moderate’ management. The results of this study indicate that a proper management of ecotourism at Had Chao Mai National Park is necessary

Keyword: The Ecotourism, The Tourist Behavior, The Tourism Management

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญรูปภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16
แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	27
แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	29
แนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติ	32
ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมในจังหวัดตรัง	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
กรอบแนวคิดในการศึกษา	45
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	47
แหล่งที่มาของข้อมูล	47
ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	56
วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูล	59
การศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	60
การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว	63
การศึกษาความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่ อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	66
การศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	67
การศึกษาการเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	68
การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	99
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
สรุปผลการศึกษา	106
อภิปรายผล	107
แนวทางการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	110
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก แบบสอบถาม	119
ประวัติผู้เขียน	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 แสดงประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	27
3-2 แสดงข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2554	48
3-3 แสดงข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2555	49
3-4 แสดงข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2556	50
4-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	60
4-2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมกรท่องเที่ยว	63
4-3 จำนวนและร้อยละของความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยว ที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	66
4-4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	67
4-5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่	68
4-6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ	69
4-7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	70
4-8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม	71
4-9 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จำแนกตามเพศ	72
4-10 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ	73

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
1-1 แสดงพื้นที่ที่ศึกษา	5
2-2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	21
2-3 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษา	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้ โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศไทย ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องอีกมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2555 - 2559) ทั้งนี้สามารถยืนยันได้จากรายได้เข้าประเทศเป็นหลักหมื่นล้านบาท ในปี 2556 ที่ผ่านมา โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 26,546,725 คน นำรายได้เข้าประเทศ 171,651.52 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2556) แม้การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศชาติ แต่เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ใดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็ย่อมหมายถึงการใช้ทรัพยากรในพื้นที่นั้นมากขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นก็เท่ากับการสร้างปริมาณขยะมูลฝอย น้ำเสีย สิ่งปฏิกูลและมลพิษอื่นๆ ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจำเป็นต้องมีมาตรการในการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุล ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมให้เปลี่ยนแปลงไป (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2545)

การจัดการท่องเที่ยวในอดีตมีแนวทางในการจัดการที่มุ่งเน้นเพื่อสร้างความพึงพอใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว และมุ่งแสวงหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน และขาดการจัดการผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันต่อการรักษาระบบนิเวศนั้น คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจโดยการใช้จ่ายการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และมุ่งให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว (กิตติวัฒน์ รัตนคิดถ ก ภูเก็ต , 2541 และอดิรศ หงยสตาร์, 2548 อ่างในถึง รัตนา อุ๋นจันทร์, 2552)

ทางภาคใต้ของประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย โดยเฉพาะจังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่หนึ่งในจังหวัดตรัง คือ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ซึ่งจัดเป็นพื้นที่คุ้มครองรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ ระบบนิเวศต่างๆ แถบชายฝั่ง จัดเป็นแหล่งสภาพทางนิเวศที่สลับซับซ้อน มีความหลากหลายและกิจกรรมทางชีววิทยามากที่สุด และนักนิเวศวิทยาให้ความสำคัญว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มีมวลชีวภาพของสิ่งมีชีวิตมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวจะพบสังคมของพืชน้ำ และพืชบกกับสังคมของสัตว์น้ำและสัตว์บก ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยองค์ประกอบต่างๆ ของระบบนิเวศจะรักษาภาวะสมดุลแห่งธรรมชาติไว้เสมอ (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539) ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ หาดปากเมง หาดฉางหลวง หาดสั้น หาดยาว หาดหยงหลิง หาดเจ้าไหม นอกจากนี้ยังมีเกาะอีก 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า (แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม, 2540 - 2544) นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแหล่งอาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิด ที่ใกล้จะสูญพันธุ์สามารถพบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติเจ้าไหม เพราะมีแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539)

การท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ถือได้ว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะศึกษาริเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ คือ Green tourism หรือ Ecotourism การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีความหลากหลายของระบบนิเวศ รวมถึงมีกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้จัดกิจกรรมและศึกษาริเรียนรู้ธรรมชาติแต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักคือการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน แต่ปัญหาที่เข้ามาเกิดจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไปที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีจำนวนมาก ผลกระทบที่ตามมาคือ เกิดปัญหาขยะ ซึ่งก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกภาคส่วนก็ได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และได้แสดงความคิดเห็นเพื่อจะนำไปพัฒนาอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพื่อให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีการสร้างกฎระเบียบขึ้นเพื่อควบคุมนักท่องเที่ยวให้รักษาสภาพแวดล้อมไว้ให้ดีที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ในจังหวัดตรัง ที่เป็นจุดขายของจังหวัดตรังให้เกิดการบูรณาการแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 1.2.2 ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 1.2.3 ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 1.3.2 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 1.3.3 เป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ด้านพื้นที่ ด้านประชากร ด้านเนื้อหา และด้านระยะเวลา ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยพิจารณาจากการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมในจังหวัดตรัง

2. ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว (ต่อคนต่อครั้ง) ความถี่ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อปี ช่วงวันในการเดินทางท่องเที่ยว ผู้ร่วมในเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

3. ศึกษาข้อมูลของอุทยานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้แก่

3.1 ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยยึดหลักเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง ได้แก่

- 4.1 ด้านพื้นที่
- 4.2 ด้านการจัดการ
- 4.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- 4.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และหอการค้าจังหวัดตรัง ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง (ททท.สำนักงานตรัง)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีพื้นที่ที่ศึกษา คือ พื้นที่หาดในอุทยานหาดเจ้าไหม อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 230.9 ตารางกิโลเมตร (ดังภาพประกอบที่ 1)

1.5.3 การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อความเหมาะสมของพื้นที่และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

1.5.4 นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ณ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งเดินทางไปโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามมิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ตลอดจนถึงการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.3 แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.4 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.5 แนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติ
- 2.6 ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมในจังหวัดตรัง
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

ชวัลนุช อุทยาน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงแนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยว จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviour) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behaviour) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

Perreault และ Dorden (1979) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) นักท่องเที่ยวแบบประหยัด (Budget Travelers) โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีรายได้ปานกลาง แต่แสวงหาการหยุดพักผ่อนหรือท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายจ่ายต่ำ
- 2) นักท่องเที่ยวชอบผจญภัย (Adventurous Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาคดีและมีรายได้ปานกลางถึงสูง มีความชื่นชอบในกิจกรรมระหว่างการเดินทางหยุดพักผ่อนหรือการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

3) นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางระหว่างวันหยุด (Vacationers Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ ซึ่งมักใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในครั้งต่อไปว่าจะไปที่ไหน อย่างไร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นแต่มีรายได้ค่อนข้างน้อย

4) นักท่องเที่ยวแบบชอบเดินทางโดยใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน (Moderates Travelers)

เป็นนักท่องเที่ยวที่มีใจรักการท่องเที่ยวเดินทางอย่างมากแต่ไม่สนใจการท่องเที่ยวในระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์หรือการใช้เวลากับการเล่นกีฬา แต่จะชอบการเดินทางที่ใช้ระยะเวลานานมากกว่า

Cohen (1979) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย

2) นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน (The Diversionary Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่พยายามหาแนวทางเพื่อลืมความจำในชีวิตประจำวัน

3) นักท่องเที่ยวที่มุ่งหาประสบการณ์ (The Experiential Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส ตัวอย่างเช่น เมื่อเดินทางไปประเทศสเปน ก็ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนที่ท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมต่างๆ ที่แท้จริงเป็นของสเปน

4) นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง (The Experimental Tourists) มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ชอบติดต่อกับคนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น

5) นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The Existential Tourists) นักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการฝังตัวเองหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้ จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่มาใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในประเทศไทย เช่น พัทยาหรือเชียงใหม่ และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การพยายามพูดภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

สำนักงานเศรษฐกิจศึกษา Westvlaams (1986, อ้างจาก Swarbrook และ Homer 1999) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวประเภทหลงใหลในทะเล (Active sea lovers)

2) นักท่องเที่ยวประเภทชอบผูกมิตร (Contact-minded holiday makers) มีจิตใจชอบติดต่อกับปะกับผู้อื่น แสวงหามิตรใหม่ โดยเฉพาะที่เป็นคนท้องถิ่น

3) นักท่องเที่ยวประเภทชอบชมธรรมชาติ (Nature Viewers) ชอบความงดงามของภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

- 4) นักท่องเที่ยวประเภทแสวงหาการพักผ่อน (Rest-seekers) ใช้เวลาไปกับการนอนพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าการทำกิจกรรมอื่นๆ
- 5) นักค้นหา (Discovers) ชอบกิจกรรมประเภทผจญภัยและชอบแสวงหามิตรใหม่
- 6) นักท่องเที่ยวแบบเดินทางพร้อมครอบครัว (Family-orientated) เป็นนักท่องเที่ยวที่หลงใหลในแสงแดดและทะเล และชอบเดินทางท่องเที่ยวแบบไปเป็นครอบครัว
- 7) นักท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Traditionalists) ชอบเดินทางท่องเที่ยวที่เน้นความปลอดภัย และไม่เสี่ยงภัย

2.1.1 ประเภทของนักท่องเที่ยว

การจัดประเภทของนักท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. ตามการจัดการเดินทาง

- 1.1) Mass Tourists กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก มีการเดินทางท่องเที่ยวในรายการเดียวกัน พักโรงแรมในระดับเดียวกัน รับประทานอาหาร และทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในแบบเดียวกัน
- 1.2) Eco Tourists นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโดยมีจุดประสงค์ ที่มุ่งรักษาสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศน์ของระบบนิเวศและวัฒนธรรม

2. ตามจำนวนมากน้อยของนักท่องเที่ยว

- 2.1) เป็นกลุ่ม (Group Tour หรือ Escort Tour)
- 2.2) เป็นส่วนบุคคล (Independent Tour)

3. ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ความมุ่งหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งได้ 7 ประการคือ

- 3.1) การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด (holiday-mass Popular individual)
- 3.2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion) เป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมต่างๆ เช่น การศึกษาความเป็นอยู่ การชมศิลปะ ดนตรี ละคร การนมัสการศูนย์ศาสนา เป็นต้น
- 3.3) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อการทำวิจัยการศึกษา สอนหนังสือ ฝึกอบรม หรือดูงานต่างประเทศ ซึ่งจะต้องพำนักอยู่สถานที่นั้นๆ เป็นเวลานาน
- 3.4) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและบันเทิง (Sport and Recreation) คือ การเดินทางไปชม หรือร่วมแข่งขันกีฬา หรือนันทนาการต่างๆ
- 3.5) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ (Historical and special interests)
- 3.6) การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อทำงานอดิเรก เช่นการวาดภาพ การเขียนนวนิยาย เป็นต้น

3.7) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (visiting Friend and Relative) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) เป็นการเดินทางของนักธุรกิจที่จัดเวลาบางส่วนของการเดินทางหลังจะทำธุรกิจเสร็จสิ้นแล้ว ใช้เวลาในการท่องเที่ยวก่อนเดินทางกลับ

4. ตามวิธีการเดินทาง

- 4.1) แบบเหมาจ่าย (Package Tour)
- 4.2) แบบเบ็ดเสร็จ (Inclusive Tour)
- 4.3) แบบเป็นรางวัล (Incentive Tour)
- 4.4) แบบเช่าเหมาลำ (Charter Tour)

5. ตามอายุ

- 5.1) วัยเด็ก
- 5.2) วัยรุ่น
- 5.3) วัยหนุ่มสาว
- 5.4) วัยทำงาน
- 5.5) วัยเกษียณ
- 5.6) วัยสูงอายุ

6. ตามเพศ พฤติกรรม และความต้องการของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มในการบริหารความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มนั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจความต้องการของลูกค้าในแต่ละกลุ่มอย่างดีเสียก่อน จึงสามารถบริหารความคาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลูกค้าแต่ละกลุ่มสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

- 6.1) กลุ่มครอบครัว
- 6.2) กลุ่มนักเรียนหรือนักศึกษา
- 6.3) กลุ่มนักท่องเที่ยว
- 6.4) กลุ่มนักวิจัย
- 6.5) กลุ่มต่างชาติ

7. ตามฐานะทางสังคม

8. ตามประสบการณ์และบทบาท

คูเปอร์ Cooper (1993) ได้กล่าวถึง ประเภทของนักท่องเที่ยวตามประสบการณ์และบทบาท ออกเป็น 4 ประเภท คือ

8.1) The organized mass Tourists หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกอย่างและถูกกำหนดตามโปรแกรมนำเที่ยวที่จัดขึ้น โดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว โดยไม่ได้มีการวางแผนทุกอย่างไว้ล่วงหน้า และอำนาจในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเป็นของผู้จัดการท่องเที่ยวใน

ลักษณะนี้นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ตนเองมีความรู้ความคุ้นเคยสูง และจะได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างมาก

8.2) The individual mass Tourists หมายถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่มโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ไม่ได้เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวทั้งหมดแต่จะเป็นผู้จัดการในระดับหลักๆ ให้นั่น อาทิจำนตนาการเดินทาง และด้านที่พัก เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวแบบนี้สามารถควบคุมกิจกรรมท่องเที่ยว และเวลาของตนได้อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมึประสบการณ์อาทิจึงเดียวกับนักท่องเที่ยวประเภทแรกที่ส่วนใหญ่จะยังคงต้องการสัมผัสกับบรรยากาศที่เหมือนกับอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิมของตน โอกาสที่จะได้สัมผัสผู้คนในท้องถิ่นมีน้อยดังนั้นการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังมีประสบการณ์ความคุ้นเคยเดิมของนักท่องเที่ยวมาอยู่

8.3) The explorer คือ นักท่องเที่ยวเดี่ยวๆที่วางแผนการท่องเที่ยวเองและมักจะหลีกเลี่ยงที่จะเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการแล้วมีความปรารถนาที่จะเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวประเภทนี้ยังได้รับประสบการณ์แปลกใหม่จากแหล่งท่องเที่ยว ที่ยังไม่ได้รับการจัดการเชิงธุรกิจ

8.4) The drifter คือ นักท่องเที่ยวเดี่ยวๆประเภทนี้จะวางแผนการท่องเที่ยวเองหลีกเลี่ยงที่จะเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาแล้วโดยจะเข้าไปอาศัยอยู่กับชาวพื้นเมืองในท้องถิ่นและจะทำตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองเป็นอย่างดี การท่องเที่ยวแบบนี้จะนำความแปลกใหม่มาสู่นักท่องเที่ยว และทำให้ความคุ้นเคยเก่าๆ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่จะได้รับประสบการณ์ ความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่ไปท่องเที่ยวอย่างดี นักท่องเที่ยวแต่ละประเภทเหล่านี้จะเป็นตัวแทน ที่แสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละแบบเพราะบทบาทของนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวและระดับความสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวและระดับความสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลกระทบของการท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวทำให้ พบว่า การที่จะศึกษาถึงประเภทของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ในปัจจุบันเป็นอย่างไร จำเป็นต้องเข้าใจในองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรูปแบบของพฤติกรรมและประเภทของนักท่องเที่ยว เพื่อที่สามารถแยกนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดในด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการศึกษารั้งนี้ คือ

1. ความถี่ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง บ่อยแค่ไหน หรือจำนวนครั้งต่อปี

2. ช่วงวันในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงใดมากที่สุด อาทิ วันธรรมดา วันหยุดสุดสัปดาห์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ เพราะการท่องเที่ยวบางครั้งมีจุดประสงค์ของการท่องเที่ยว ณ เวลานั้น
3. ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง ระบบคมนาคมขนส่งในปัจจุบันของการเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ได้มีความหลากหลายรูปแบบวิธีการเดินทางมากยิ่งขึ้น อาทิ รถยนต์โดยสารประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว รถจักรยานยนต์ รถจักรยานยนต์รับจ้าง เป็นต้น ซึ่งเอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ขึ้นอยู่กับความต้องการเลือกใช้รูปแบบวิธีการเดินทางของนักท่องเที่ยวแต่ละคน
4. จำนวนผู้ร่วมเดินทางต่อครั้งโดยเฉลี่ย การท่องเที่ยวแต่ละครั้งจำนวนผู้ร่วมเดินทางมีผลต่อการจัดบริการและพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ซึ่งจำนวนผู้ร่วมเดินทางมีผลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้จ่ายด้านที่พักและอาหาร โดยการทราบจำนวนผู้ร่วมเดินทางเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถวางแผนการเดินทางได้อย่างเหมาะสม
5. ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว (ต่อคน) ทำให้ทราบการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในแต่ละคน ว่ามีจำนวนการใช้จ่ายเท่าใด อาทิ ไม่เกิน 10,000 บาท , 10,001 - 50,000 บาท , 50,001 - 100,000 บาท และ 100,001 ขึ้นไป
6. ผู้ร่วมเดินทางบ่อยที่สุด อาทิ เดินทางคนเดียว เดินทางกับเพื่อน ครอบครัว หรือคู่รัก ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และโอกาสที่จะเดินทางของนักท่องเที่ยว
7. ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้อใดที่ท่านต้องการมากที่สุด ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม
8. โอกาสได้กลับมาท่องเที่ยว การได้กลับมาท่องเที่ยวมีอีกครั้งหรือไม่ อาจมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การเดินทางของนักท่องเที่ยว และรวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง จากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับข้อมูลการเดินทาง ทำให้ทราบกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เดินทางเข้ามาในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวประเภทแบบไปเช้าเย็นกลับ โดยไม่พักแรม เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ให้เกิดการจัดการอย่างเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงกลุ่มเป้าหมายได้อีกด้วย

2.1.2 องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ

ขวัญนุช อุทยาน (ม.ป.ป.) คือ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. เป้าหมายหมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรมจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวในกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรติยศโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยว โดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ดั้งเดิม
2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่รักความผจญภัย นิยมได้เขา ปีนหน้าผาต้องมีความพร้อม ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ที่พอใจมากที่สุด ในสถานการณ์หนึ่งๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรเป็นเวลา ที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เพื่อพักผ่อน ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้า ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่งๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุด ในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำ การ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้
7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมายโดยตรง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรม ในเมืองมูไบ ประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายน ปี 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวังเพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากหากทราบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ใดๆ ว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทใดที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุด ก็จะสามารถนำไปพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและได้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มนั้นๆ ทั้งนี้ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดการบริหารจัดการไปในทางที่ดีและมีชื่อเสียงต่อไป

2.1.3 ความหมายของการท่องเที่ยว

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ไว้ดังนี้

ประชิด เขยกีวงศ์ และคณะ (2554) ได้ให้ขอบเขตความหมายของการท่องเที่ยวไว้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. **ภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว** หมายถึง องค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุมดูแลการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐวางไว้
2. **ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว** หมายถึง ธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางของตัวนักท่องเที่ยวเอง ธุรกิจนี้จะได้ผลกำไรจากการขายสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว
3. **นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน** หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ที่สามารถรับได้ด้วยทางกายสัมผัส และทางจิตใจ จุดประสงค์จะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวเป็นผู้เลือก
4. **ชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว** หมายถึง ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นหน่วยที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง เมื่อเข้ามาร่วมทำงานเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจรัฐบาลผู้เป็นเจ้าของบ้านและชุมชนผู้เป็นเจ้าบ้าน ในกระบวนการดึงดูดใจและต้อนรับจับคู่กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ได้อ้างความหมายของการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปีพ.ศ. 2506 ไว้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การเดินทาง จุดหมายปลายทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

นิคม จารุมณี (2535) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางใดๆ ที่เป็นการเดินทางที่อยู่ในเงื่อนไข 3 ประการ คือ การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นๆ

เป็นการชั่วคราว การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับและเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม แต่มิใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากคำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) สรุปได้ดังนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์ จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อไปพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (เช่น การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมที่พักแรม อุตสาหกรรมนันทนาการ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการข้างเคียงต่างๆ ซึ่งได้มีผู้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ดังนี้

พยอม ธรรมบุตร (เอกสารประกอบการสอน สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2549) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม อาทิ สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง อาทิ การขนส่งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

ESCAP and the city of Takayama. (2009) ได้ให้คำจำกัดความของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ไว้ว่า การท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยวทุกประเภทรวมถึงผู้ที่มีปัญหาทางสายตา ผู้ที่มีปัญหาการได้ยิน ผู้มีปัญหาระบบการเคลื่อนไหว ผู้มีปัญหาระบบการมองเห็น ผู้มีปัญหาระบบการได้ยินหรือทางจิต ผู้พิการชั่วคราว รวมทั้งผู้สูงอายุ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยลดข้อจำกัดบุคคลดังกล่าวในการเดินทาง

2. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ อาทิ โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆ กัน ซึ่ง

จะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ชวนำ ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น อาทิ ดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ อาทิปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณ อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติ เท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้ มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำ ท่องถ้ำ การปีนหน้าผา รวมทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวทะเลที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมผจญภัย เช่น การดำน้ำในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนู ในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก (Marine In Adventure Tourism Management) ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชน อาทิ การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดรายได้

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิ บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

2.2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Ceballos Lascrain (1991) จำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติโดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น”

Elizabeth Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าคือ “การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

The Ecotourism Society (1991) ได้ให้คำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ว่าหมายถึง “การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ด้วยความ

ระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น”

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

The Common Wealth Department of Tourism (1994) ได้ให้คำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน ทั้งนี้คำว่าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้น หมายถึง “การปันผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”

เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ว่า “การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึง “วัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจน โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และระบบนิเวศมีการจัดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการให้การศึกษาแก่ผู้ท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นที่การศึกษาธรรมชาติ และระบบนิเวศโดยมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นที่การศึกษาธรรมชาติ และระบบนิเวศโดยมีส่วนร่วมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือระบบนิเวศนั้น ไม่ว่าจะเป็นชุมชน วัฒนธรรม หรือการผจญภัยเล็กน้อยเข้ามาเป็นส่วนเสริม จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) แม้จะมีการคาบเกี่ยวกันในเชิงพื้นที่ก็ตาม เว้นแต่จะรวมเอาลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นั้น ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) ก็ไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่มีเฉพาะถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยที่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับท้องถิ่นเพื่อมีจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) (อ้างในกุลลวรา สุวรรณพิมล, 2551) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco - system) ในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวตลาดการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบและพฤติกรรมในการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ

- 1) **พื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ
- 2) **การจัดการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต
- 3) **กิจกรรมและกระบวนการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 4) **การมีส่วนร่วม** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงระดับ การปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

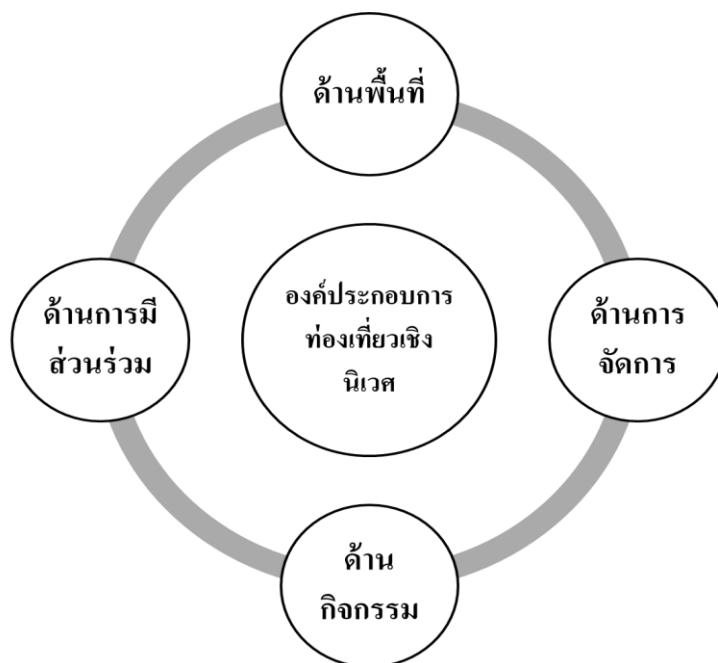
อุดม เขยถิงศ์ และคณะ (2548) ได้สรุปองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่

- 1) **องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ** เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)
- 2) **องค์ประกอบด้านพื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or authentic or endemic or unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ(Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)

3) **องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม** เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการท่องเที่ยวด้วย

4) **องค์ประกอบด้านการจัดการ** เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะของความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบไม่ครบทั้ง 4 ด้าน จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวนั้นอาจจัดอยู่ในการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ (ภาพประกอบที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก พยอม ธรรมบุตร, 2549

ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทุกคน ทุกองค์กร/หน่วยงาน ควรร่วมมือกันให้การส่งเสริม สนับสนุน ดูแล เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2.2.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 (อ้างในกุลวรา สุวรรณพิมล และคณะ, 2551) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นแนวคิดของกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงมาสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่จะให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความรู้และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันจึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอยู่หลายรูปแบบ แต่ที่นิยมกันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางนโยบายและวางแผน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยว แต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่องเที่ยวจะมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการควบคุม และวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดจน การติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อม และประสิทธิภาพสูง

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเอง จากแนวคิดจะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 รูปแบบ กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้มีการเรียนรู้ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกัน

2.2.5 ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิรัฐ ปานแป้น, (2554) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

- 1) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสัตว์ป่า
- 2) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด
- 3) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ/หรือวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม และบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง
- 4) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ให้มีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 6) เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.6 วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิรัฐ ปานแป้น (2554) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลาย และวิถีพัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชุมชนเหล่านั้น

2.2.7 รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ได้กล่าวถึงรูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถกระทำได้หลายรูปแบบในพื้นที่ธรรมชาติที่มีระบบนิเวศต่างๆ กัน เช่น กลุ่มระบบนิเวศป่าเขาจะเน้นกิจกรรมที่อาศัยทรัพยากรนันทนาการประเภทป่าไม้ สัตว์ป่า แหล่งน้ำ เป็นต้น ภายใต้แนวความคิดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรพิจารณา ปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่และทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่ที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Site) ทั้งนี้สภาพดั้งเดิมและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวธรรมชาติเป็นหัวใจของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่แม้จะมีความงดงาม แต่ถ้าหากมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างมาก จนกระทั่งรูปลักษณะเดิมสูญเสียนั้นจะไม่อยู่ในเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนั้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องไม่ทำให้พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงไปจนไม่สามารถฟื้นตัวได้อีก พื้นที่ธรรมชาติที่มีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเมื่อจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น แหล่งพืช สัตว์ป่าหายาก บริเวณที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ฯลฯ ควรที่จะละเว้นการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวในบริเวณดังกล่าว

2. ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ควรส่งเสริมนอกจากมุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลิน พึงพอใจและใกล้ชิดกับธรรมชาติแล้ว ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้กับธรรมชาติไม่มากหรือน้อยเกินไป โดยผ่านทางโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่างๆ ทุกรูปแบบ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติอาจจำเป็นต้องพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ไม่ได้เน้นเรื่องของการเรียนรู้ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมประกอบกันไป เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินมากขึ้น ซึ่งอาจเรียกว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่กระทำในพื้นที่ธรรมชาติ มีการจัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรม เพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ กิจกรรมเสริมดังกล่าวอาจจัดกลุ่มได้เป็นกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ (Appreciative Recreational Activities) และกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้น ทำทายกับธรรมชาติ (Adventurous Recreational Activities) สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กิจกรรมหลัก) เช่น การเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อน ทางเดินที่ ฯลฯ

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบชื่นชมธรรมชาติ (กิจกรรมเสริม) เช่น กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain / Mountain) การส่องสัตว์/ดูนก การนั่งเรือ/แพชมชาติ การเที่ยวน้ำตก ฯลฯ

3. กิจกรรมผจญภัยตื่นเต้น (กิจกรรมเสริม) เช่น การปีน / ไต่เขา การล่องแก่ง การขี่ม้า/นั่งช้าง ฯลฯ

ถึงแม้จะมีการกำหนดกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้หลายอย่างก็ตาม แต่ความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็คือ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งในส่วนใหญ่มากของการท่องเที่ยว ในขณะที่หลักการเพื่อความยั่งยืนควรนำไปใช้กับทุกรูปแบบของกิจกรรม การดำเนินกิจการ สถานประกอบการ ตลอดจนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาและรูปแบบที่เสนอให้เป็นตัวเลือกด้วยสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหมายให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวลด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่างๆที่เอื้อต่อชีวิต” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ปารีชาติ วิสุทธิสมาจาร (ม.ป.ป) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 11 กิจกรรม ดังนี้

1. **การเดินทางชมธรรมชาติ** เส้นทางธรรมชาติ (Nature Trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ และป้องกันการได้รับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

2. **การส่องสัตว์/ดูนก** เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่างๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ โดยการมองจากกล้องส่องทางไกลการส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพ

3. **การสำรวจถ้ำน้ำตก** เป็นรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเภที่นี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้าเป็นลักษณะภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดตามบริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเล ภายในถ้ำมักมีหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่อาจมีความยาวหลายร้อยเมตร

4. การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยวมากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นพื้นน้ำ กั้นขวางทางเป็นตอนๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (Rapids Shooting)

5. การปีนเขา/ไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชินและเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่ โดยนักท่องเที่ยวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ไต่เขาต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ

6. การนั่งเรือ/แพ ชมภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบายๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก เพื่อนักท่องเที่ยวได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ

7. การพายเรือแคนู/เรือคายัก เรือแคนู (Canoe) และเรือคายัก (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายนำมาจากต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็กนั่งได้ 1 - 3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่ทนแต่มีน้ำหนักเบา ไม่ลมน้ำได้ง่ายและพายได้คล่องตัว

8. การขี่ม้า/นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่า อันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ของสัตว์ชนิดนี้

9. การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้จับขี่ได้คล่องแคล่วและเบาแรงเหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

10. การกางเต็นท์นอนพักแรม การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติใกล้ชิด

11. การดำน้ำในทะเล การดำน้ำในทะเลเพื่อดูปะการัง พืชน้ำและปลาสวยงามใต้น้ำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ “การดำน้ำในน้ำตื้น” ใช้เครื่องมือช่วยการหายใจที่เรียกว่า ท่อหายใจ (Snorkel) เพื่อให้ผู้ดำน้ำสามารถดำน้ำได้ในระดับผิวน้ำ ที่ลึกไม่เกินความยาวของท่อหายใจ

“การดำน้ำในน้ำลึก” อาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็กผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำ เป็นวิธีการดำน้ำที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Scuba diving

ตารางที่ 1 ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
กิจกรรมเชิงนิเวศ ในแหล่งธรรมชาติ	กิจกรรมกึ่งนิเวศ	กิจกรรมส่งเสริม ทางด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์
การเดินป่า	ถ่ายรูป/บันทึกภาพ/เสียง	ชมความงาม ความเก่าแก่
ศึกษาธรรมชาติ	ปีนเขา/ไต่เขา	ศึกษาประวัติ ความเป็นมาฯ
ส่องสัตว์/ดูนก	การศึกษาท้องฟ้า	ศึกษาชื่นชม งานศิลปกรรมฯ
เที่ยวถ้ำ/น้ำตก	จี้อักรยานท่องเที่ยว	ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรม
พายเรือ (แคนู คยัค เรือใบ)	ตกปลา	การศึกษาเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ฯ
ดำน้ำดูปะการัง		
ตั้งแคมป์		
ล่องแพ/ล่องเรือยาง		
ขี่ม้า/นั่งช้าง		

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)

2.3 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.3.1 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) กล่าวถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบริการให้แก่ นักท่องเที่ยว เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีคุณภาพ ที่มาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องดำเนินการวางแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนาภาวะเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาลองค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์กรประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาส ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน
2. การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่น ทุกระดับ ให้ มีการเรียนรู้เพิ่มพูน ประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม/ดูงาน ให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

3. การกำจัดของเสีย จะต้องมีระบบการกำจัดขยะและปฏิภูล ถือหลักใช้ซ้ำ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Reuse/Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขาอาจใช้ระบบการทำแก๊สมูลชีวภาพ (Biogass)
4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่างๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้าง ข่อมสะท้อน อดีตกาลที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนโบราณได้
5. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาบริการคิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล
6. การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัยมีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวก็ได้) รวมถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ควรออกแบบใช้ได้ทนทาน
7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุดและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหน หากความสมดุลระหว่างความสามารถรองรับของพื้นที่ความต้องการของนักท่องเที่ยวและ การยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย
9. การจัดการ การบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 9000/ ISO 14000/ISO 18000 ด้วย
10. การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสดม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานกระแสดม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด
11. การจัดการสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดีเพียงพอต่อการใช้
12. การออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็น

สิ่งแปลกปลอมเข้าไป หนึ่งการก่อสร้างควรคำนึงความสะดวกของคนพิการด้วยควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เช่น การต้นไม้เป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ ก่อให้เกิดการพังทลายและ ไม่กีดขวาง เส้นทางเดินของสัตว์ป่า

จากแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น ผู้วิจัยสรุปแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีขั้นตอนการดำเนินการ 12 ขั้นตอนโดยเน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การกำจัดของเสีย การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การเดินทางเข้าชมสะดวก การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การตรวจสอบผลกระทบ การจัดการ การบริการ การศึกษาและสำรวจ แหล่งพลังงาน การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวก การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องมีขั้นตอนการดำเนินการวางแผน ปฏิบัติเพื่อความต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณภาพที่มาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.4 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีขอบเขต ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการยึดตามกรอบและแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1) ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ โดยยึดตามหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

- การสร้างจิตสำนึก หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ สนใจ ใส่ใจและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

- การให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

2.4.1 การกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2556) ได้กล่าวว่า จากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 องค์ประกอบ จึงได้นำหลักการดังกล่าวมาพิจารณากำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ นอกจากนี้ การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ จากแนวคิดดังกล่าว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้
2. มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ
3. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การประเมินมาตรฐานด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องพิจารณา การจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการจำแนกเขตการจัดการและการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการติดตาม และการประเมิน การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ดัชนี ได้แก่

1. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว
3. การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
4. การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกจะพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบ

นิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดังนี้ ได้แก่

1. มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
2. มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี
3. มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยวและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่
4. มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่

นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย องค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 2 ดังนี้ ได้แก่

1. ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

2.5 แนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติ

วุฒิพงษ์ ดงคำฟู (2551) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติไว้ว่า

การแบ่งเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการจัดการอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหาร และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการแบ่งเขตพื้นที่เป็นกระบวนการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติให้สอดคล้องกับสถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมและใช้เป็นแนวทางในการควบคุมกิจกรรมการจัดการ โดยปกติการแบ่งเขตพื้นที่ จะกระทำควบคู่ไปกับการวางแผนและผลลัพธ์ของการแบ่งเขตนี้จะปรากฏเป็นแผนที่ พร้อมระบุความหมายและกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 7 เขต ดังนี้

1. **เขตบริการ (Service Zone)** เขตบริการหรืออาจเรียกว่าเขตการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น (Intensive use zone) หมายถึง เขตที่แบ่งเอาไว้เพื่อการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาคารสถานที่เพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ (ที่ทำการ บ้านพัก โรงเก็บพัสดุครุภัณฑ์ โรงเรือน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ) สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรม อาคารบ้านพัก ร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องสุขา ฯลฯ พื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตบริการต้องอยู่ในบริเวณที่สภาพของธรรมชาติที่ด้อยความสำคัญ ไม่เป็นที่มีพืชหรือสัตว์มีค่าหายาก หรือต้องสงวนสภาพธรรมชาติไว้เป็นพิเศษ สภาพแวดล้อมมีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา มีความลาดชันต่ำมีแหล่ง

น้ำไว้ใช้สอยและบริโภค อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมหลักหรือสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ควรเป็นบริเวณที่เสื่อมโทรม หรือถูกทำลายลงแล้ว ควรมีพื้นที่รวมกันไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่

2. เขตนันทนาการ (Outdoor Recreation Zone) หมายถึง เขตที่สิ่งที่น่าสนใจที่เป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น น้ำตก ถ้ำ ชายหาด จุดชมวิว ที่ตั้งแคมป์ น้ำพุร้อน ฯลฯ ซึ่งเป็นเขตที่กำหนดไว้สำหรับเป็นบริเวณที่พักผ่อน และศึกษาหาความรู้ของประชาชนเป็นบริเวณที่มีจุดเด่นตามธรรมชาติและประวัติศาสตร์ที่จะพัฒนาเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนเข้ามาสัมผัสในเขตอุทยานแห่งชาติได้เห็นและเข้าใจในระบบธรรมชาติไว้เป็นพิเศษ โดยมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเท่าที่จำเป็น เช่น ทางเท้า ที่จอดรถ ห้องน้ำ - ห้องสุขา และอุปกรณ์สื่อความหมาย สามารถเข้าถึงได้ หรือเปิดเส้นทางเข้าถึงได้ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติมากนัก

3. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (Primitive Zone) เขตสงวนสภาพธรรมชาติหรือเขตป่าเปลี่ยว หมายถึง เขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติดีเด่นสมบูรณ์ที่สุดที่ควรจรรักษาสภาพธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป หากจะมีการใช้พื้นที่ได้เฉพาะกรณีเห็นว่าไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมีความประปรายหรือเกิดผลกระทบได้ง่าย หากมีการใช้ประโยชน์โดยไม่มีการควบคุมเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ปกติจะมีการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ นอกจากทางเท้าแบบง่ายๆ ให้เดินป่าและศึกษาธรรมชาติ ได้เข้าไปใช้ในบางฤดูกาล โดยมากจะมีเนื้อที่กว้างใหญ่ร้อยละ 90 - 95 ของพื้นที่ทั้งหมด

ในเขตสงวนสภาพธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 เขตย่อย คือ

3.1 เขตที่มีสภาพธรรมชาติเด่นและสำคัญ ได้แก่ เขตที่มีสิ่งแปลกๆ โดดเด่นเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่พิสดาร หรือมีทิวทัศน์ที่สวยงามมาก เป็นต้น

3.2 เขตที่มีความสำคัญเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจแก่การวิจัย หรือแหล่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ โดยปกติจะเป็นเขตที่มีพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ที่หายาก อนุญาตให้มีการก่อสร้างใดๆ ยกเว้นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้าให้สามารถเข้าถึงพื้นที่และลาดตระเวนพื้นที่เท่านั้น

4. เขตหวงห้าม (Strict Nature Reserve Zone หรือ Strict Protected Zone) เขตหวงห้าม หมายถึง เขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งถูกทำลายได้โดยง่ายและเมื่อถูกทำลายแล้วไม่อาจคืนสภาพดั้งเดิมได้โดยง่าย ซึ่งต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวด ได้แก่ บริเวณที่มีสังคมพืชหายาก และบริเวณที่มีปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ประปราย ในเขตนี้ห้ามนักท่องเที่ยวเข้าไปเด็ดขาด

5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ (Recovery Zone) เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ หมายถึง เขตซึ่งเคยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญควรแก่การรักษาให้คงอยู่ในปัจจุบันได้สูญหาย หรือเสื่อมสภาพไป ควรฟื้นฟูให้กลับคืนสู่ธรรมชาติเดิม ทั้งนี้รวมถึงส่วนที่เป็นพื้นที่ถือครองในปัจจุบัน ไร่ร้างและพื้นที่ธรรมชาติที่

ถูกรบกวนจากกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อควบคุมมิให้มีการบุกรุกหรือรบกวนสภาพธรรมชาติของป่าที่ถูกทำลายให้กลับคืนโดยเร็ว

6. เขตกิจกรรมพิเศษ (Special Zone) เขตกิจกรรมพิเศษ หมายถึง เขตซึ่งมีกิจกรรมอื่นๆ โดยหน่วยงานหรือเอกชนที่มีใช้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติรับผิดชอบกิจกรรมเหล่านี้ มีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกับหลักการของอุทยานแห่งชาติ โดยอยู่เหนืออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เช่น พื้นที่สร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ พื้นที่คมนาคมพิเศษ เช่น สนามบิน พื้นที่มีกิจกรรมการทำเหมืองแร่ พื้นที่เพื่อการบริการประชาชน เช่น สถานีอนามัย สถานีโทรคมนาคม เป็นต้น

7. เขตกันชน (Buffer Zone) เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับพื้นที่ชุมชน จึงย่อมมีผลกระทบที่เกิดจากชุมชนในการเข้ามาใช้พื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างราบรื่น จึงจำเป็นต้องกำหนดเขตกันชนขึ้นเพื่อเป็นเขตรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดกับทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ที่อยู่ริมขอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่มีอาณาเขตที่ติดต่อกับชุมชนหรือพื้นที่ดินของราษฎร

การกำหนดเขตการจัดการบนพื้นที่อนุรักษ์ตามคุณค่าทางธรรมชาติ วัฒนธรรมความเปราะบางของพื้นที่ และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างกฎระเบียบขึ้นจะสามารถควบคุมนักท่องเที่ยวในบางบริเวณให้ยืดหยุ่น เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมไว้ให้ดีที่สุดควรมีการกำหนดความสามารถในการรองรับของแต่ละเขตพื้นที่อย่างระมัดระวัง และควรทำเอกสารแนะนำพื้นที่แสดงถึงทรัพยากรธรรมชาติ แล้ววัฒนธรรมภายในบริเวณดังกล่าวด้วย โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติจะอยู่ในเขตบริการและเขตนันทนาการเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุทยานแห่งชาติ สามารถแบ่งเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติ ออกเป็น 7 เขต ได้แก่ เขตบริการ (Service Zone) เขตนันทนาการ (Outdoor Recreation Zone) เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (Primitive Zone) เขตหวงห้าม (Strict Nature Reserve Zone หรือ Strict Protected Zone) เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ (Recovery Zone) เขตกิจกรรมพิเศษ (Special Zone) และเขตกันชน (Buffer Zone) เมื่อมีการแบ่งเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติ ทำให้การจัดการอุทยานได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม

2.6 ข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมในจังหวัดตรัง

2.6.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านภูมิศาสตร์

1) ลักษณะที่ตั้ง

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินป่าคลองโหลโละ ป่าคลองปอและป่าคลองกันตัง ในท้องที่ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา และตำบลปอน้ำร้อน ตำบลบ้านสัก ตำบลลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7 องศา 17

ลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 32 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 13 ลิปดาตะวันออก ถึง 99 องศา 29 ลิปดาตะวันออก

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเนื้อที่ครอบคลุมอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสิเกาและอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วยป่าชายเลนและเกาะแก่ง รวม 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า มีหาดทรายขาวนวลยาวไปตามสันแผ่นดินกว่า 20 กิโลเมตร และส่วนทะเลตามธรรมชาติอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วยภาคพื้นดินและพื้นน้ำ รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 144,292.50 ไร่ หรือ 230.87 กิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ทางทะเล 137.22 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกาะประมาณ 93.65 ตารางกิโลเมตร

2) อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ จดเขาของจันท์ อำเภอกันตัง คลองเมง และคลองลำยาว ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ทิศใต้ จดช่องแคบมะละกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ทิศตะวันออก จดควนดินแดง ควนเม็ควน ควนลู และควนแดง ทิศตะวันตก จดเกาะไหง เกาะมั่ง ช่องแคบมะละกา

3) ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมประกอบด้วยภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ทางด้านตะวันตกของภาคใต้ชายฝั่งทะเลของจังหวัดตรัง พื้นที่ภาคพื้นดินบนชายฝั่งและหมู่เกาะต่างๆ จะเป็นพื้นที่ประมาณ 58,530 ไร่ และพื้นที่ภาคพื้นน้ำในทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดียจะมีพื้นน้ำ 85,762.5 ไร่ รวมทั้งหมดมีเนื้อที่ประมาณ 230.87 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,292.5 ไร่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ดินชายฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเชือก เกาะปลิง เกาะเมง บริเวณนี้ประกอบด้วยภูเขา หินปูนสูงชัน ทางตอนเหนือด้านตะวันออกมีเทือกเขาของจันท์ เทือกเขาควนเม็ควน เทือกเขาควนแดง ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสายที่มารวมกันเป็นคลองบางสัก ไหลลงสู่แม่น้ำตรัง นอกจากนี้ยังประกอบด้วย หิ้งหล้า ป่าดงดิบ ป่าชายหาด และหาดทราย ส่วนพื้นที่ภาคพื้นน้ำ เป็นห้วงน้ำลึกมีความลึกเฉลี่ยประมาณ 20 เมตร มีแนวปะการังเป็นบริเวณกว้างตามไหล่เกาะที่มีความลาดชันสูงแนวปะการัง จะปรากฏอยู่บน เกาะแหวน เกาะเชือก เกาะกระดาน

จากลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่ประกอบด้วยภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ ทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศ ดังนี้

ความหลากหลายของธรรมชาติ

พืชพรรณ สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

(1) ป่าดิบชื้น พบป่าประเภทนี้ครอบคลุมพื้นที่ ในเขตพื้นดินชายฝั่งตอนในบริเวณเขาน้ำราบ บริเวณบ่อน้ำร้อน บริเวณทิศตะวันออกของหาดทรายเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งเกาะมุกด์ พันธุ์ไม้ที่พบ

โดยทั่วไป ได้แก่ ยางวาด ยุง ยางมันใส และไม้ชั้นล่างเป็นพวกที่พบในเขต ป่าดิบชื้น โดยทั่วไป เช่น หวาย เถาวัลย์ เป็นต้น

(2) ป่าผสมบริเวณภูเขาหินปูน พบอยู่ด้านทิศตะวันตกของเกาะมุกต์ เกาะเชือก เกาะแหวน เกาะปลิง เขาเบนะ เขาเมง เขาหยงหลิง เขาเจ้าไหม ประกอบด้วยพืชพรรณไม้ที่ขึ้นเฉพาะพื้นที่ เช่น จันทน์ผา เป้ง สลัดได กัลยไม้ชนิดต่างๆ เป็นต้น

(3) ป่าชายหาด พบบริเวณทิวเขาชายทะเลบริเวณเกาะมุกต์ เกาะเจ้าไหม เกาะเมง พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น สนทะเล ฅมา กระทิง เป็นต้น

(4) ป่าชายเลน พบกระจายอยู่ตามอ่าวของเกาะมุกต์ พืชพรรณที่สำคัญ ได้แก่ โกงกาง โปรง ตะบูน เป็นต้น ด้านหลังป่าชายเลนมีพืชพรรณ ไม้ น้ำกร่อยขึ้นอยู่ เช่น จากหงอนไก่ทะเล เป็นต้น

(5) สังคมพืชน้ำ พบสังคมพืชน้ำประเภท หญ้าทะเล สาหร่าย แผลงตอน โดยเฉพาะท้องทะเลของ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่

สัตว์ป่า จากการสำรวจสามารถจำแนกได้ ดังนี้

(1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์ที่มีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ ได้แก่ พะยูม เลียงผา ค่างดำ กุ้ง และกระเจดเล็ก ส่วนสัตว์ผู้ล่าที่พบเห็นได้ยาก ได้แก่ แมวดาว ส่วนที่พบเห็นตัวและร่องรอยได้ง่าย ได้แก่ นากเล็กเล็บสั้น ฯลฯ

(2) นกพบนกที่มีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ 2 ชนิด ได้แก่ นกกระสาคอดำและนกตะกรุม นกชายเลน อพยพที่มีสถานภาพหายาก ได้แก่ นกยางจีน นกทะเลขาเขียวลายจุดและนกนางนวลแกลบพันธุ์จีน

(3) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่าบึงหัวเหลือง งูหลาม และงูเหลือม

(4) สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ได้แก่ กบอ่อง กบนา อึ่งน้ำเต้า เป็นต้น

4) ลักษณะภูมิอากาศและปริมาณฝน

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้ฝนชุกตลอดปี ทำให้เกิดฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - เมษายน ส่วนฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ธันวาคม ค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายเดือน เท่ากับ 35.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมีนาคมและเมษายน ส่วนอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย รายเดือนเท่ากับ 21.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ มีค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีเท่า 80 เปอร์เซ็นต์ สำหรับค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำฝนตลอด ทั้งปีเท่ากับ 2187.3 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน เท่ากับ 158.8 มิลลิเมตร

5) การคมนาคม

จากจังหวัดตรังไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4046 (สายตรัง - สิเกา) ถึงกิโลเมตรที่ 30 เลี้ยวซ้ายตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4162 ไปตามเส้นทางสู่หาดปากเมงเป็นถนนลาดยางตลอด ระยะทางประมาณ

40 กิโลเมตร จากหาดปากเมง เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเลียบชายหาดประมาณ 7 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (หาดฉางหลวง) รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 47 กิโลเมตรจากจังหวัดตรัง

6) เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

(6.1) สภาพทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ เป็นตัวเอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพของราษฎร การได้รับอิทธิพลของลมมรสุมในช่วงเดือนต่างๆ หอบเอาความชื้นจากทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ทำให้ราษฎรบริเวณรอบอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม นิยมทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ปลูกพืชผักใช้ในครัวเรือน และประการสำคัญผู้ที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเลมักมีอาชีพประมง ซึ่งทำรายได้ดี เมื่อได้รับผลผลิตแล้วส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าซื้อถึงแหล่ง แต่ก็ยังมีบางแหล่งที่ขนส่งไปขายในเมืองเอง จากการประกอบอาชีพของราษฎร พบว่า ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร รับจ้างทั่วไป รับจ้างภาคเกษตร เช่น กรีดยาง ประมง เป็นต้น

(6.2) สภาพทางสังคม

ลักษณะครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว การศึกษาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่ประชากรเป็นคนท้องถิ่นโดยกำเนิด

(6.3) วัฒนธรรม/ประเพณี/ความเชื่อ

การนับถือศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น มีทั้งผู้นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม แต่สามารถอยู่รวมกันได้ด้วยความเชื่อเพื่อซึ่งกันและกัน จึงมีทั้งวัด สำนักสงฆ์ และมัสยิดไว้ปฏิบัติกิจทางศาสนา สำหรับเรื่องวัฒนธรรมประเพณี แบ่งย่อยออกได้หลายด้าน เช่น

1. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี ราษฎรที่อยู่อาศัยรอบอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม นิยมพูดภาษาท้องถิ่นภาคใต้ที่คล่องจองกัน เป็นบทกลอนที่ไพเราะ เช่น การแห่กล่อมทารกด้วยสำเนียงใต้

2. ทางวัตถุ เช่น พวงศิลปะเครื่องใช้ต่างๆ ชาวชนบทนิยมทำเอง เช่น ทำเสื่อจูดทอผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับหาปลา

3. ทางจารีตขนบธรรมเนียมและประเพณี ชาวตรังไม่ว่าหมู่บ้านไหน มีประเพณีอวมงคล (งานศพ) ที่แปลกถือเป็นงานสำคัญรวมญาติมิตร แสดงความอาลัยผู้ตาย มีการจัดงานยาวนาน มีบัตรเชิญไปติดตามป้ายสาธารณะต่างๆ

2.6.2 ลักษณะที่ตั้ง

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินป่าคลองไหโละ ป่าคลองปอและป่าคลองกันตัง ในท้องที่ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา และตำบลบ่อน้ำมัน ตำบลบ้านสัก ตำบลลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7 องศา 17 ลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 32 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 13 ลิปดาตะวันออก ถึง 99 องศา 29 ลิปดาตะวันออก

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเนื้อที่ครอบคลุมอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสิเกาและอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วยป่าชายเลนและเกาะแก่ง รวม 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า มีหาดทรายขาวนวลยาวไปตามผืนแผ่นดินกว่า 20 กิโลเมตร และส่วนทะเลตามธรรมชาติอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วยภาคพื้นดินและพื้นน้ำ รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 144,292.50 ไร่ หรือ 230.87 กิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ทางทะเล 137.22 ตาราง กิโลเมตร พื้นที่เกาะประมาณ 93.65 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ จดเขาของจันท์ อำเภอกันตัง คลองมวง และคลองลำยาว ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
- ทิศใต้ จดช่องแคบมะละกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
- ทิศตะวันออก จดควนดินแดง ควนเม็ดยูน ควนลุ และควนแดง
- ทิศตะวันตก จดเกาะไหง เกาะมั่ง ช่องแคบมะละกา

2.5.3 แหล่งท่องเที่ยวและจุดเด่นที่น่าสนใจ

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติที่ประกอบด้วยภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำในทะเลอันดามัน จากลักษณะของภูมิประเทศจึงทำให้อุทยานฯมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล ตลอดจนความหลากหลายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ดังนั้นอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมจึงเหมาะสมเป็นสถานที่เพื่อการศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ม.ป. : ออนไลน์)

บ่อน้ำร้อน ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำร้อน อำเภอกันตัง ใกล้กับหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยอาคารนิทรรศการและประชาสัมพันธ์ สะพานเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุและที่อาบน้ำร้อน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 20 กิโลเมตร

หาดยาว อยู่หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะลิบง เป็นหาดทรายยาวต่อจากโขดเขารูปกระโถงฉลามขึ้นมาทางด้านเหนือ มีสนทะเลขึ้นเป็นแนวดูสวยงาม มีชายหาดกว้างเหมาะจะเข้าค่ายพักแรม และมีบริการที่พักของเอกชน จากหาดยานักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือไปเที่ยวตามเกาะต่างๆ ได้การเดินทางใช้เส้นทางเดียวกับหาดหยงหลิง และมีรถตู้ประจำทางสายตรัง - หาดยาว ให้บริการ ขึ้นรถได้ที่ถนนท่ากลาง อำเภอเมือง

หาดเจ้าไหม อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตรัง 59 กิโลเมตร หากเทียบชายทะเลทางปากเมง อยู่ถัดจากหาดหยงหลิง เบื้องหน้าจะมองเห็นเกาะลิบงอยู่ไม่ไกลนัก หาดเจ้าไหมนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวประมงที่อาศัยกันอยู่หนาแน่น มีท่าเทียบเรือสำหรับเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลด้วย อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 16 กิโลเมตร

ถ้ำเจ้าไหม ต้องนั่งเรือจากบ้านเจ้าไหม บริเวณหาดเจ้าไหมเกาะผ่านป่าชายเลน ซึ่งปัจจุบันได้มีการท่องเที่ยวพายเรือแคนูเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด เพราะเรือสามารถแล่นเข้าถึงปากถ้ำได้ ระหว่างทางจะมีถ้ำซึ่งสามารถพายเรือแคนูลอดเข้าไปได้ แต่ต้องมีผู้นำทาง เมื่อลอดผ่านจะพบป่าชายเลนอยู่ท่ามกลางหุบเขาสูงชันอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมประมาณ 18 กิโลเมตร

หาดหยงหลิง - หาดสั้น เป็นหาดทรายรูปโค้งขนานไปกับดงสน ที่เขาหยงหลิงมีเวียงและโพลงถ้ำซึ่งสามารถเดินลอดออกไปสู่ชายหาดได้ ถัดจากหาดหยงหลิงเข้าไปด้านในจะมีชายหาดอีกแห่งหนึ่งคนละฟากเขาเรียกว่า หาดสั้น หาดหยงหลิงนี้เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 13 กิโลเมตร

เกาะมุกต์ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอุทยานแห่งชาติเจ้าไหม ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลเกาะลิบง ห่างจากท่าเรือควนตุงกู ประมาณ 9 กิโลเมตร และลักษณะ เป็นเกาะที่มีความใหญ่เป็นอันดับ 3 ของจังหวัดตรัง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น ภูเขาสูงหันหน้าออกสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันตก เป็นที่อาศัยของนกนางแอ่น มีหมู่บ้านประมงอยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะ ซึ่งเป็นแหลม พื้นที่ราบหันหน้าเข้าหาแผ่นดินใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 1,500 คน เป็นมุสลิมประมาณ 80% อาชีพหลักของคนบนเกาะได้แก่ ประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะลอบหมึก ที่เกาะมุกต์ยังมีการดำหาหอยมุก บนเกาะมีเส้นทางเดินลัดเลาะไปตามบ้านเรือน สามารถเดินชมวิถีชาวเกาะมุกต์ได้เกือบรอบเกาะ

เกาะกระดาน มีเนื้อที่ 600 ไร่ซึ่ง 5 ใน 6 ส่วนของเกาะนี้อยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ที่เหลือเป็นของเอกชน เกาะกระดานมีชายหาดที่มีทรายขาวละเอียดและน้ำทะเลใสจนมองเห็นแนวปะการังซึ่งเป็นปะการังน้ำตื้น ตลอดจนฝูงปลาหลากสีหลายพันธุ์ บนเกาะมีที่พักบริการทั้งของเอกชนและกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เกาะเชือก ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถขึ้นเรือที่ได้ ทำเรือปากแมง อำเภอสิเกา เป็นท่าเรือสะดวกที่สุดที่สามารถนำนักท่องเที่ยวมาชมความสวยงามได้เลยเกาะเชือก เกาะแห่งความสมบูรณ์ของการดำน้ำตื้น ซึ่งเป็นเกาะโดดเด่นของทะเลตรังที่สุด ที่นักท่องเที่ยวจะได้ดำน้ำดูปะการังบริเวณรอบเกาะ ซึ่งมีปะการังสีฟ้า ปะการังฟุ่ม ปะการังเขากวางขนาดใหญ่ ปะการังอ่อน หลากสี มีทั้งสีส้ม ขาว เหลือง ม่วง แดง รวมไปถึงปะการังคองไม้ กัลปังหา และเส้ทะเล ตลอดจนปลาสวยงามมากมายหลากหลายชนิดที่แหวกว่ายเข้ามา ล้อเล่นกับนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมปลาคาร์ตูน ปลาโนรี เป็นต้น

หาดปากเมง ตั้งอยู่ที่ตำบลไม้ฝาด เป็นหาดรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวยาวประมาณ 5 กิโลเมตร มีความสวยงามและสงบเงียบ ชายหาดมีป่าสนตามธรรมชาติขึ้น

ถ้ำมรกต ตั้งอยู่ที่เกาะมุกซึ่งเป็นเกาะใหญ่อีกเกาะหนึ่งในน่านน้ำตรง เป็นถ้ำมหัศจรรย์กลางทะเล ที่มีชื่อเสียงของ จังหวัดตรัง นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวทะเลตรัง จะไม่พลาดกับการเดินทางเข้าชมถ้ำมรกต ซึ่งถือว่าเป็น Unseen in Thailand จาก ปากทางเข้าถ้ำเป็นโพรงเล็กๆ สูงพ้นระดับน้ำพอเรือลอดได้ หรือต้องว่ายน้ำเข้าไปถ้าหากน้ำมาก ระยะทาง 80 เมตร บริเวณปากทาง เข้าถ้ำแสงจากภายนอกจะสะท้อนกับน้ำภายในถ้ำทำให้เห็นน้ำเป็นสีเขียวมรกต คูเปลกตาและสวยงามตามธรรมชาติอย่างยิ่ง เมื่อพ้นปากถ้ำออกมาอีกด้านหนึ่งจะเห็นหาดทรายขาวสะอาดล้อมรอบด้วยหน้าผาสูงชัน ถ้ำมรกตนี้จะเข้าออกได้เฉพาะ ช่วงน้ำลงเท่านั้น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

มณฑา เพ็ชรวรรณ และคณะ (2557) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมและบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลทฤษฎีและปฐมภูมิ ปฏิบัติการภาคสนาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม ขั้นตอนศึกษาองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อนำมากำหนดกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการอบรม ทัศนศึกษาดูงาน ประชุมกลุ่ม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมากำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และกำหนดตัวชี้วัดและขั้นตอนหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ จัดทำแผนที่ความคิด ประชุมกลุ่มระดมสมอง สอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มทดลองพร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

อภิสร่า ตันตสุทธิกุล (2556) วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวชายหาดในเขตเทศบาลนครสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา ระดับรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ภูมิลำเนานอกเขตเทศบาลนครสงขลา ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยว โดยไม่พักค้างคืน ใช้ยานพาหนะรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวต่อคนต่อครั้งอยู่ที่ไม่เกิน 1,000 บาท มีความถี่ในการเดินทางมายังชายหาดสมิหลา เฉลี่ยปีละมากกว่า 5 ครั้งต่อปีขึ้นไป และมีความถี่ในการเดินทางมายังชายหาดชลาทัศน์ เฉลี่ยปีละมากกว่า 5 ครั้งต่อปีขึ้นไปเลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เดินทางร่วมกับเพื่อนบ่อยที่สุด และส่วนใหญ่ให้อันดับความสนใจของกิจกรรมถ่ายรูปรูปมากที่สุด รองลงมาชมวิวทิวทัศน์ และเล่นน้ำทะเล ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชายหาดในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกและความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดของภาครัฐมีความเข้มข้นในระดับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน โดยหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการชายหาดมากที่สุดคือเทศบาลนครสงขลา รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ (สงขลา - พัทลุง) ดังนั้นควรวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวชายหาดมีการจัดการที่ดีมีความยั่งยืนต่อไป

อภิรัฐ ปานแป้น (2554) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านการวางแผนการดำเนินการมากที่สุด ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการมากที่สุด

กมลฤดี นาคทุ่งเตา (2552) วิจัยเรื่อง ทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น และเพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติพื้นฐานค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาดำรงต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีระดับทัศนคติโดยรวมต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.28) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเห็นด้วยระดับมากในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก (ค่าเฉลี่ย 3.60 และ 3.53 ตามลำดับ) ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริการการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริม การลงทุน นักท่องเที่ยวมีทัศนคติเห็นด้วยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30, 3.27, 3.17, 3.04 และ 3.03 ตามลำดับ)

กุลวรา สุวรรณพิมล และคณะ (2551) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ศึกษา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันของชุมชน เกาะพระทอง หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ พ.ศ.2547 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ ตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำบลเกาะพระทอง และกลุ่มผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว เจ้าของธุรกิจที่พัก เจ้าของกิจการฟาร์มกล้วยไม้กลุ่มและองค์กรต่างๆ ในชุมชน ครูใหญ่ จำนวน 37 คน ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเกาะพระทองที่หน่วยงานต่างๆ ได้ทำการเก็บรวบรวมไว้ นำมาตรวจสอบซ้ำกับคนในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและมีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งเวทีใหญ่ทั้ง 3 หมู่บ้าน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 แบบใหญ่ๆ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยกลุ่มมอเกลอน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 7 ครัวเรือน การจัดการท่องเที่ยวจะประสานผ่านองค์กรพัฒนาเอกชน Andaman Discovery เป็นผู้แนะนำนักท่องเที่ยวและผู้สนใจและให้กลุ่มมอเกลอน ดูแลด้านที่พัก การนำเที่ยวการศึกษาดูงานภายในชุมชนเกาะพระทอง มุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและด้านชาติพันธุ์ 2) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ ที่พักโฮมสเตย์ที่สร้างขึ้นใหม่คล้ายบังกะโลแต่อยู่บริเวณเดียวกับเจ้าของบ้าน และโฮมสเตย์แบบพักรวมกับเจ้าของบ้าน และเจ้าของบ้านจะเป็นผู้ดูแลด้านอาหารและบริการนำเที่ยว และ 3) การให้บริการนำเที่ยวในชุมชน โดยคนในชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานจัดนำเที่ยวในชุมชน พร้อมกับเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว โดยมีการส่งลูกค้าจากบริษัททัวร์จากเขาหลักและจากเกาะคอเขาจัดแบ่งรายได้ให้แก่ผู้จัดนำเที่ยวร้อยละ 20 - 30

วุฒิพงษ์ ดงคำฟู (2551) วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ กรมศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน การศึกษารั้วนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาศักยภาพของพื้นที่และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำนวน 11 แห่ง โดยได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงานประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมให้การศึกษาและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับศักยภาพของพื้นที่ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวน 10 แห่ง มีศักยภาพในระดับสูงและจำนวน 1 แห่งมีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยพบรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จำนวน 16 กิจกรรมและได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมจำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติ

ตั้งแคมป์พักแรม/กางเต็นท์ พักนอนหรือเรือนแพ นั่งเรือชมธรรมชาติ พายเรือ คูหาว คูนก และศึกษาประวัติศาสตร์

ลักษณะ พัฒนาค่า (2550) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติแบบ t-test และ F-test ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเย็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านบวกในระดับมากมีค่าเฉลี่ย คือ 2.56

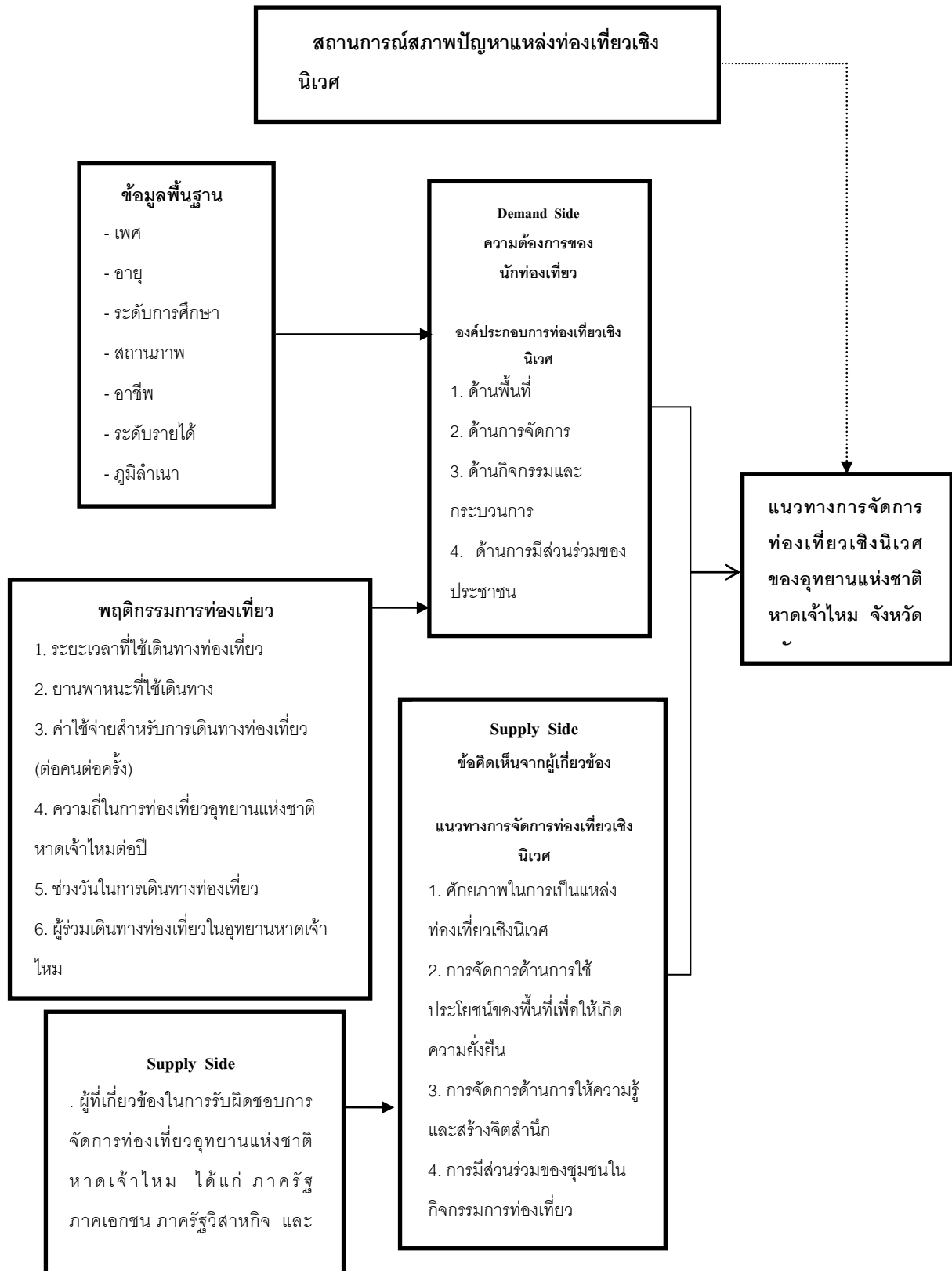
อติรส หยงสตาร์ (2547) วิจัยเรื่อง การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ และมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะมีปะการังและพะยูน ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม และวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนทางด้านบุคลากร งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่วนความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมและให้อุทยานประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการบริหารจัดการ ด้านผลผลิต พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว พบว่า มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากโดยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติทางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการจัดการ คือ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวและมีป้ายสื่อความหมาย

ในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและมีการส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แต่ทางฝ่ายอุทยานแห่งชาติหาดเจ้า ใหม่มายังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและการคิดตัดสินใจกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นแนวทางของการ ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าใหม่ จังหวัดตรัง ผู้วิจัยจึงขอ นำข้อมูลเหล่านี้ ประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อทราบถึงความคิดเห็น ของนักท่องเที่ยว และการประเมินศักยภาพของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าใหม่ให้ตรงกับ ความ ต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในงานวิจัย การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษากรอบแนวคิดการศึกษา

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น สรุปได้ดังนี้คือ จากสถานการณ์ปัญหาปัจจุบันนี้ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับแบบสอบถามจะใช้ข้อมูลพื้นฐาน โดยมีถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา ส่วนที่สองคือ พฤติกรรมการท่องเที่ยว ถามเกี่ยวกับ ระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว และผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จากข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมการท่องเที่ยว นำไปสู่การประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการและด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับ Supply Side คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ และภาคชุมชน จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกสอบถามเกี่ยวกับ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามบวกการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ทราบข้อมูลและจากการศึกษาทฤษฎีในบทที่สองทำให้เกิดแนวทางการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษา การจัดการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการศึกษาตามวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล
- 3.2 ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.6 วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่

- ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, อ้างถึงใน สุทฤษฎี ศรีไสย์, 2551) ในการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของจำนวนนักท่องเที่ยว ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมรับให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5

ตารางที่ 2 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2554

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
ตุลาคม	31
พฤศจิกายน	213
ธันวาคม	500
มกราคม	531
กุมภาพันธ์	1,007
มีนาคม	584
เมษายน	586
พฤษภาคม	260
มิถุนายน	25
กรกฎาคม	118
สิงหาคม	39
กันยายน	6
รวม	3,700

ที่มา : สำนักอุทยานแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2555

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
ตุลาคม	1,743
พฤศจิกายน	0
ธันวาคม	451
มกราคม	962
กุมภาพันธ์	3,559
มีนาคม	3,764
เมษายน	2,041
พฤษภาคม	5,731
มิถุนายน	0
กรกฎาคม	582
สิงหาคม	1,427
กันยายน	0
รวม	20,260

ที่มา : สำนักอุทยานแห่งชาติ (2555)

ตารางที่ 4 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2556

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
ตุลาคม	1,365
พฤศจิกายน	715
ธันวาคม	939
มกราคม	4
กุมภาพันธ์	5
มีนาคม	6,312
เมษายน	16,083
พฤษภาคม	4,895
มิถุนายน	1,469
กรกฎาคม	1,750
สิงหาคม	1,252
กันยายน	1,036
รวม	38,825

ที่มา : สำนักอุทยานแห่งชาติ (2556)

- ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างของผู้ที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการที่พัก/โรงแรมและหอการค้าจังหวัดตรัง ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง และภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท่องเที่ยว (ให้สัมภาษณ์เชิงลึก) จำนวน 12 คน อาศัยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม (Non-Probability Sampling) โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposing Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่เคยมีการตีพิมพ์เผยแพร่แก่สาธารณชน อาทิเอกสารที่เป็นบทความทางวิชาการ จากหนังสือ จากรายงานการวิจัย รวมทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เกี่ยวกับแนวคิด วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการประเมินระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรตามหลักการคำนวณสูตรทาร์โอยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95 % ความผิดพลาดไม่เกิน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มจากสมาชิกของกลุ่มประชากรเป้าหมายเท่าที่จะหาได้ จากการคำนวณประชากรข้อมูลย้อนหลังนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 35,825 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 395 คน ผู้วิจัยได้ปรับเป็น จำนวน 400 คน

ใช้สูตรของทาร์โอยามานะ (Taro Yamane)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่าง (กำหนดให้ $e = 0.05$)

$$n = \frac{38,825}{1 + 38,825(0.05)^2}$$

$$n = 396$$

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาแนวทางจัดการที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง รวมทั้งหมด 12 คน คือ ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และหอการค้าจังหวัดตรัง ภาค รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง และภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท่องเที่ยว

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบกำหนดคำตอบไว้ (Multiple Choices) โดยให้ เลือกตอบจากสิ่งที่กำหนดไว้ให้ และแบบที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้สามารถตอบได้อย่างอิสระซึ่ง โครงสร้างและรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended questions) ถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended questions) ถามเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้เดินทางค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว (ต่อคนต่อครั้ง) ความถี่ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อปี ช่วงวันในการเดินทางท่องเที่ยว ผู้ร่วมเดินทางบ่อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วหรือกิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended questions) แบบผู้ตอบจัดลำดับความสำคัญ

ส่วนที่ 4 แบบประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบไปด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านมีส่วนร่วม ซึ่งนักท่องเที่ยวบางคนในขณะที่ตอบแบบสอบถาม อาจจะไม่ได้อันดับประกอบการท่องเที่ยวครบทั้ง 4 องค์ประกอบ จึงมีข้อคำถาม ดังนี้

4.1 ด้านพื้นที่

4.1.1 แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

4.1.2 ความหลากหลายของระบบนิเวศ

4.1.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว

4.1.5 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.1.6 ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว

4.1.7 ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

4.2 ด้านการจัดการ

4.2.1 การคำนึงถึงธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม

4.2.2 การจัดตั้งที่พักหรือที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืน

กับสภาพแวดล้อม

4.2.3 ป้ายบอกความรู้เชิงนิเวศ ให้กับนักท่องเที่ยว ณ จุดต่างๆ

4.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่พักตั้งแคมป์ พื้นที่จอดรถ และร้านค้า ร้านอาหาร

4.2.5 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

4.2.6 จุดวางถังขยะไว้บริการนักท่องเที่ยว

4.2.7 การส่งเสริมการท่องเที่ยว

4.2.8 ความสะดวกเส้นทางเข้า-ออก ณ แหล่งท่องเที่ยว

4.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

4.3.1 การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

4.3.2 การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ

4.3.3 การส่งเสริมความรู้ ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่ง

ท่องเที่ยว

4.3.4 การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการ แนะนำ เส้นทาง แหล่งที่พัก

และสถานที่ท่องเที่ยว

4.3.5 ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยว และป้าย

บอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว

4.4 ด้านการมีส่วนร่วม

4.4.1 การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.4.2 การให้ความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อม

4.4.3 คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ

4.4.4 เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว

4.4.5 คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการกำหนดนโยบาย

ด้านการท่องเที่ยว

4.4.6 คนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จึงใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 ระดับ เพราะเป็นการไม่บังคับนักท่องเที่ยวให้ตอบแบบสอบถาม โดยการไม่บังคับตอบ คือ การมีช่องที่ให้ตอบว่า ไม่มีหรือไม่เคยใช้บริการ แต่ถ้าเป็นการบังคับตอบจะไม่มีคำตอบนี้ให้เลือก ผู้ตอบจะถูกบังคับให้ต้องตอบ แต่การบังคับตอบแบบนี้ ผู้ตอบที่เกรงใจมักจะตอบกลางๆ แทน เพราะในความหมายของกลางๆ ถ้าพิจารณาดูให้ดีในมาตราจำนวนนี้ จะมีความหมายอีกนัยหนึ่งด้วย คือ ไม่แสดงความเห็นนั่นเอง ทำให้ค่าที่อยู่ตรงกลางของมาตรา คือ คำตอบที่ว่างกลางๆ ซึ่งหมายถึง ทั้งมีความคิดเห็นและไม่เห็นหรือไม่เคยใช้บริการ มีความหมายเพี้ยนไป เพราะจะมีคำตอบของการไม่แสดงความเห็นผสมอยู่

โดยแบ่งคะแนนตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ผู้วิจัยได้เลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนจากฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร และฝ่ายจัดการทรัพยากร จำนวน 12 คน คือ ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและหอการค้าจังหวัดตรัง ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ไทยสำนักงานตรังและภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น โดยใช้แบบสัมพันธวิธีกีรายนบุคคลแบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิด ได้แก่ 1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก 4. การมีส่วนร่วมของชุมชนกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.4.2 สัมภาษณ์ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร และฝ่ายจัดการทรัพยากร

3.4.3 กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

3.4.4 สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องในการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหา

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาเนื้อหาและโครงสร้างของข้อคำถามที่ต้องนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำไปทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity)

3.4.7 นำมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการการตรวจแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ถูกต้อง

3.5.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ 3-5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามวัตถุประสงค์เนื้อหา

3.5.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการสอบถามจากคณะกรรมการมาทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำผลไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำ

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยคิดคำนวณด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.5.4 นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำอีกครั้งแล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.6 วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายจัดการทรัพยากร และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และหอการค้าจังหวัดตรัง ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง และภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท่องเที่ยว

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยรายละเอียด ดังนี้

3.7.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

3.7.1.1 ข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมกรท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ

3.7.1.2 ข้อมูลอันดับความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วหรือกิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่

3.7.1.3 ประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.7.1.4 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้การอ่านพิจารณาข้อเสนอแนะพร้อมทั้งจับกลุ่มของข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อแสดงค่าความถี่

3.7.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมมติฐานต่างๆโดยใช้ในการวิเคราะห์ Independent Sample t-test, F-test กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95 %

3.7.2.1 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานกับประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยใช้สถิติและหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่า t-test และ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) โดยกำหนดค่า p-value ที่ 0.05

3.7.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยใช้วิธีการแบ่งอันดับภาคชั้นเพื่อกำหนดขอบเขตในการแปล ความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันดับภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= 5 - 1 = \frac{0.8}{5} \end{aligned}$$

การแปลค่าคะแนนเฉลี่ยของการประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้ องค์ประกอบของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

3.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบ การจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแบบ สัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล สำหรับผู้รับผิดชอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง และได้นำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาช่วยในการวิเคราะห์รวบรวม ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ถอดเทปเสียงหรือวีดิโอทำดัชนีข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย แล้วพิจารณา ความคิดเห็นของ ผู้ให้สัมภาษณ์ ทำความเข้าใจเนื้อหาในแต่ละประเด็นวิเคราะห์ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับงานวิจัย จากนั้นสรุปรายงาน

บทที่ 4

ผลการศึกษาข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน รายละเอียดในวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้แบ่งผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

- 4.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว
- 4.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมกรการท่องเที่ยว
- 4.3 ผลการศึกษาความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 4.4 ผลการศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4.5 ผลการศึกษากการเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว
- 4.6 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลข้อมูลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
$S.D.$	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	การทดสอบค่าที (t-test)
F	แทน	การทดสอบค่าเอฟ (F-Test)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

(n = 400)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	196	49.00
หญิง	204	51.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	110	27.50
20–29 ปี	210	52.50
30–39 ปี	36	9.00
40–49 ปี	26	6.50
50 ปีขึ้นไป	18	4.50
การศึกษา		
ประถมศึกษา	20	5.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	34	8.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	120	30.00
อนุปริญญา/ ปวส.	136	34.00
ปริญญาตรี	72	18.00
สูงกว่าปริญญาตรี	18	4.50
สถานภาพ		
โสด	235	58.75
สมรส	150	37.50
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	15	3.75

ตาราง 4.1 (ต่อ)

(n = 400)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	126	31.50
พนักงานบริษัท	104	26.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	88	22.00
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	44	11.00
ลูกจ้าง	25	6.25
เกษตรกร	13	3.25
ระดับรายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	166	41.50
10,001 – 30,000 บาท	200	50.00
30,000 – 50,000 บาท	30	7.50
50,001 บาท ขึ้นไป	4	1.00
ภูมิลำเนา		
ภาคเหนือ	20	5.00
ภาคใต้	323	80.75
ภาคกลาง	11	2.75
ภาคตะวันออก	8	2.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	29	7.25
ภาคตะวันตก	9	2.25

จากตาราง 4.1 เพศ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 เพศชาย จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และอายุระหว่าง 30 - 39 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 การศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาคือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

สถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 รองลงมาคือ มีสถานภาพสมรส จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และมีสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00

ระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ระดับรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.50 และระดับรายได้ต่อเดือน 30,000 - 50,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

ภูมิลำเนา พบว่า ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 80.75 รองลงมาคือ มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 และมีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

4.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยว

(n = 400)		
พฤติกรรมท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว		
ไม่พักค้างคืน	358	89.50
2 วัน 1 คืน	13	3.25
3 วัน 2 คืน	18	4.50
4 วัน 3 คืน	3	0.75
ตั้งแต่ 5 วัน 4 คืน ขึ้นไป	8	2.00
ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง		
รถโดยสารประจำทาง	4	1.00
รถยนต์ส่วนบุคคล	92	23.00
รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล	300	75.00
รถบัส/รถตู้ของบริษัททัวร์	4	1.00
ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว		
ไม่เกิน 1,000 บาท	200	50.00
1,001 – 1,500 บาท	104	26.00
1,501 – 2,000 บาท	72	18.00
2,001 – 2,500 บาท	4	1.00
2,501 – 3,000 บาท	12	3.00
3,001 บาทขึ้นไป	8	2.00

ตาราง 4.2 (ต่อ)

(n = 400)		
พฤติกรรมगतท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเฉลี่ยปีละกี่ครั้ง		
1-2 ครั้งต่อปี	328	82.00
3-5 ครั้งต่อปี	58	14.50
มากกว่า 5 ครั้งต่อปี	14	3.50
ช่วงวันในการเดินทางท่องเที่ยว		
วันธรรมดา	18	4.50
วันหยุดนักขัตฤกษ์	204	51.00
วันหยุดสุดสัปดาห์	178	44.50
ผู้ร่วมเดินทาง		
เดินทางคนเดียว	10	2.50
เพื่อน	180	45.00
ครอบครัว	182	45.50
คนรัก	8	2.00
คณะ	20	5.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 4.2 ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมาคือ พักอยู่ 3 วัน 2 คืน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 และพักอยู่ 2 วัน 1 คืน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25

ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนบุคคลจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ เดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และเดินทางมาโดยสารประจำทาง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 เดินทางมาโดยรถบัส/รถตู้ของบริษัททัวร์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว 1,001 - 1,500 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และมีค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว 1,501 - 2,000 บาท จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อปี พบว่า ส่วนใหญ่เดินทาง มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 1 - 2 ครั้งต่อปี จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 รองลงมาคือ มาท่องเที่ยว 3 - 5 ครั้งต่อปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 และมาท่องเที่ยวมากกว่า 5 ครั้งต่อปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

ช่วงวันในการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 รองลงมาคือ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 178 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.50 และในช่วงวันธรรมดา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

ผู้ร่วมเดินทาง พบว่า ส่วนใหญ่มีผู้เดินทางเป็นครอบครัว จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมา คือ ผู้ร่วมเดินทางเป็นเพื่อน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 และผู้ร่วมเดินทางเป็นคนรัก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

4.3 ผลการศึกษาความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กิจกรรมท่องเที่ยว		
เล่นน้ำทะเล	168	42.00
พักผ่อนริมหาด	179	44.75
ขับรถเที่ยว	58	14.50
ปั่นจักรยานในอุทยาน	3	0.75
กิจกรรมปิกนิก	132	33.00
ศึกษาธรรมชาติ	20	5.00
ตั้งแคมป์	17	4.25
ดูนก/ส่องสัตว์	6	1.50
ดำน้ำลึก/น้ำตื้น	7	1.75
ต่อเรือแคนู	14	3.50

จากตาราง 4.2 ความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม คือ พักผ่อนริมหาด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 รองลงมาคือ สนใจกิจกรรมการเล่นน้ำทะเล จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 กิจกรรมปิกนิก จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และขับรถเที่ยว จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50

4.4 ผลการศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านพื้นที่	3.84	0.94	มาก
2. ด้านการจัดการ	3.40	0.96	ปานกลาง
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.46	0.91	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.65	0.88	มาก
โดยรวม	3.59	0.92	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านพื้นที่ 2. ด้านการมีส่วนร่วม 3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 3.84 3.65 และ 3.46 ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ย 3.40

4.5 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.05	0.87	มาก
2. ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ภูเขา ทะเล ปะการัง เป็นต้น	3.92	0.92	มาก
3. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.89	0.93	มาก
4. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.85	0.96	มาก
5. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	3.61	1.02	มาก
6. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	3.74	0.96	มาก
โดยรวม	3.84	0.94	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ 1. แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2. ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ภูเขา ทะเล ปะการัง เป็นต้น 3. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 5. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว 6. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.05 3.92 3.89 3.85 3.74 และ 3.61 ตามลำดับ

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีโงค้ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อีโงค้ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดการ			
1. การคำนึงถึงธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม	3.90	0.89	มาก
2. การจัดตั้งที่พักหรือที่พักตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	3.74	0.93	มาก
3. ป้ายบอกความรู้เชิงนิเวศ ให้กับนักท่องเที่ยว ณ จุดต่างๆ	3.37	0.99	ปานกลาง
4. สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่พักตั้งแคมป์ พื้นที่จอดรถ และร้านค้า ร้านอาหาร	2.85	0.98	ปานกลาง
5. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.47	0.93	มาก
6. จุดวางถังขยะไว้บริการนักท่องเที่ยว	3.13	1.06	ปานกลาง
7. การส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.44	0.84	มาก
8. ความสะดวกเส้นทางเข้า-ออก ณ แหล่งท่องเที่ยว	3.36	1.00	ปานกลาง
โดยรวม	3.40	0.98	ปานกลาง

จากตาราง 4.6 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้อีโงค้ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.40 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้อีโงค้ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ได้แก่ 1. การคำนึงถึงธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม 2. การจัดตั้งที่พักหรือที่พักตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม 3. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 4. การส่งเสริมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.90 3.74 3.47 และ 3.44 ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ ได้แก่ 1. ป้ายบอกความรู้เชิงนิเวศ ให้กับนักท่องเที่ยว ณ จุดต่างๆ 2. ความสะดวกเส้นทางเข้า-ออก ณ แหล่งท่องเที่ยว 3. จุดวางถังขยะไว้บริการนักท่องเที่ยว 4. สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่พักตั้งแคมป์ พื้นที่จอดรถ และร้านค้า ร้านอาหาร มีค่าเฉลี่ย 3.37 3.36 3.13 และ 2.85 ตามลำดับ

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านกิจกรรมและกระบวนการ			
1. การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว	3.05	0.95	ปานกลาง
2. การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.48	0.92	มาก
3. การส่งเสริมความรู้ ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	3.49	0.90	มาก
4. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการ แนะนำ เส้นทาง แหล่งที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว	3.63	0.88	มาก
5. ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว	3.64	0.90	มาก
โดยรวม	3.46	0.91	มาก

จากตาราง 4.7 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.46 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ได้แก่ 1. ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว 2. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำ เส้นทาง แหล่งที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว 3. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำ เส้นทาง แหล่งที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว 4. การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.64 3.63 3.49 และ 3.48 ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.05

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วม			
1. การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.81	0.85	มาก
2. การให้ความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.77	0.88	มาก
3. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ	3.65	0.86	มาก
4. เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.64	0.84	มาก
5. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว	3.55	0.97	มาก
6. คนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.49	0.90	มาก
โดยรวม	3.65	0.88	มาก

จากตาราง 4.8 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ 1. การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. การให้ความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ 4. เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว 5. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว 6. คนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าเฉลี่ย 3.81 3.77 3.65 3.64 3.55 และ 3.49 ตามลำดับ

4.5 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตาราง 4.9 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามเพศ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	เพศ				T	Sig.
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.34	0.75	3.55	0.93	13.403	.000**
2. ด้านการจัดการ	3.54	0.95	3.39	0.93	.086	.770
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.64	0.84	3.45	0.86	.235	.628
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.08	0.73	3.43	0.89	22.143	.000**
โดยรวม	3.96	0.61	3.47	0.90	66.279	.000**

** P < .01

จากตาราง 4.9 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีเพศต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.10 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ										F	Sig.
	ต่ำกว่า 20 ปี		20-29 ปี		30-39 ปี		40-49 ปี		50 ปีขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.23	0.57	4.22	0.72	3.70	1.09	3.96	0.77	3.47	0.67	7.801	.001**
2. ด้านการจัดการ	4.06	0.59	4.19	1.00	2.97	0.76	3.88	0.90	3.50	1.24	45.831	.000**
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	4.04	0.59	4.02	0.89	3.12	0.77	4.00	0.63	3.83	0.85	36.170	.000**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.99	0.71	4.02	0.77	3.55	0.95	3.84	0.73	3.83	0.85	5.830	.005**
โดยรวม	4.09	0.62	4.22	0.76	3.39	0.81	3.84	0.66	3.94	0.80	22.127	.000

** P < .01

จากตาราง 4.10 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.11 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อัตราส่วนขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านพื้นที่

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29ปี	30-39ปี	40-49ปี	50ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	--	.526**	.014	.274	-.014
20-29ปี		--	-.512**	-.252	-.568**
30-39ปี			--	.260	-.055
40-49ปี				--	-.316
50ปีขึ้นไป					--

** P < .01

จากตาราง 4.11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อัตราส่วนขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านพื้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อัตราส่วนขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อัตราส่วนขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป

ตาราง 4.12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านการจัดการ

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	--	1.087**	-.130	.179	.563**
20-29 ปี		--	-1.218**	-.908**	-.523**
30-39 ปี			--	.309	.694**
40-49 ปี				--	.384
50 ปีขึ้นไป					--

** P < .01

จากตาราง 4.12 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี อายุระหว่าง 40 - 49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

ตาราง 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29ปี	30-39ปี	40-49ปี	50ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	--	.921**	.045	.049	.212
20-29ปี		--	-.876**	-.718**	-.709**
30-39ปี			--	.214	.166
40-49ปี				--	.147
50ปีขึ้นไป					--

** P < .01

จากตาราง 4.13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านกิจกรรมและกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี อายุระหว่าง 40 - 49 ปี และอายุ 50ปีขึ้นไป

ตาราง 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วม

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29ปี	30-39ปี	40-49ปี	50ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	--	.433*	-.036	.144	.157
20-29ปี		--	-.470*	-.289	-.276
30-39ปี			--	.181	.194
40-49ปี				--	.012
50ปีขึ้นไป					--

* P < .05

จากตาราง 4.14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี

ตาราง 4.15 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามการศึกษา

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การศึกษา												F	Sig.
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.		อนุปริญญา/ ปวส.		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	3.50	0.67	4.02	1.02	3.38	0.53	4.12	0.73	4.41	0.69	4.27	0.57	20.519	.000**
2. ด้านการจัดการ	3.45	0.68	2.97	0.78	3.20	0.64	4.11	0.94	4.12	0.68	3.50	1.14	45.866	.000**
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.37	0.71	3.10	0.86	3.30	0.49	4.05	0.80	4.06	0.63	3.83	0.85	43.426	.000**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.44	0.68	3.79	1.06	3.22	0.43	3.95	0.75	4.20	0.61	3.83	0.85	25.001	.000**
โดยรวม	3.43	0.64	3.52	0.88	3.31	0.51	4.11	0.66	4.20	0.61	3.94	0.80	33.776	.000**

** P < .01

จากตาราง 4.15 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านพื้นที่

การศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	--	.588**	1.616**	.977**	.875**	.722**
มัธยมศึกษาตอนต้น		--	1.028**	.389**	.286	.133
มัธยมศึกษาตอน ปลาย/ ปวช.			--	-.638**	-.741**	-.894**
อนุปริญญา/ ปวส.				--	-.102	-.255
ปริญญาตรี					--	-.152
สูงกว่าปริญญาตรี						--

** P < .01

จากตาราง 4.16 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านพื้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ปวส.

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านการจัดการ

การศึกษา	ประถมศึกษาศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	--	.911**	1.791**	.029**	.888**	1.500**
มัธยมศึกษาตอนต้น		--	.879**	1.117**	-.022	.588**
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.			--	-.237**	-.902**	-.291
อนุปริญญา/ปวส.				--	-1.140**	-.529**
ปริญญาตรี					--	.611**
สูงกว่าปริญญาตรี						--

** P < .01

จากตาราง 4.17 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. และอนุปริญญา/ ปวส.

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวศ. และระดับปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวศ. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	--	.941**	1.691**	.897**	.944**	1.166**
มัธยมศึกษาตอนต้น		--	.750**	.955**	.003	.225
มัธยมศึกษาตอน ปลาย/ ปวช.			--	-.205**	-.747**	-.525**
อนุปริญญา/ ปวส.				--	-.952**	-.730**
ปริญญาตรี					--	.222
สูงกว่าปริญญาตรี						--

** P < .01

จากตาราง 4.18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. และอนุปริญญา/ ปวส.

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 4.19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม

การศึกษา	ประถมศึกษาศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	--	.794**	.775**	.205**	.041**	1.166**
มัธยมศึกษาตอนต้น		--	.980**	.411**	.245	.372
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.			--	-.569**	-.733**	-.608**
อนุปริญญา/ปวส.				--	-.164	-.039
ปริญญาตรี					--	.125
สูงกว่าปริญญาตรี						--

** P < .01

จากตาราง 4.19 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ปวส.

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 4.20 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	สถานภาพ						F	Sig.
	โสด		สมรส		หย่าร้าง/หม้าย/ แยกกันอยู่			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.38	0.75	3.63	0.94	4.26	0.59	35.158	.000**
2. ด้านการจัดการ	3.64	0.69	3.37	0.90	3.20	1.14	4.608	.011*
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.71	0.83	3.42	0.86	3.66	0.81	5.240	.006**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.09	0.69	3.53	0.92	3.66	0.81	20.049	.000**
โดยรวม	4.02	0.60	3.51	0.87	3.73	0.70	19.280	.000**

* P < .05

จากตาราง 4.20 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดการ มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านพื้นที่

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่
โสด	--	-.748**	-.628**
สมรส		--	.120
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่			--

** P < .01

จากตาราง 4.21 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านพื้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีสถานภาพโสด มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่

ตาราง 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดการ

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่
โสด	--	-.276*	.170
สมรส		--	.446
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่			--

* P < .05

จากตาราง 4.22 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีสถานภาพโสด มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส

ตาราง 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่
โสด	--	-283**	-236
สมรส		--	.046
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่			--

** P < .01

จากตาราง 4.23 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีสถานภาพโสด มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส

ตาราง 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านการมีส่วนร่วม

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่
โสด	--	-557**	-130
สมรส		--	.426
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่			--

** P < .01

จากตาราง 4.24 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพ ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีสถานภาพโสด มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส

ตาราง 4.25 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยใช้องค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ												F	Sig.
	นักเรียน/ นักศึกษา		พนักงานบริษัท		ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ		ค้าขาย/ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว		ลูกจ้าง		เกษตรกร			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.07	0.67	3.05	0.90	4.60	0.71	4.25	0.68	3.92	0.75	4.23	0.59	44.729	.000**
2. ด้านการจัดการ	3.92	0.65	2.67	0.66	3.30	0.79	4.00	1.07	4.36	0.70	2.92	0.95	45.515	.000**
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.90	0.67	2.86	0.69	3.44	0.80	3.93	0.87	4.28	0.61	3.46	0.66	32.096	.000**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.86	0.74	3.10	0.96	4.19	0.62	3.95	0.74	4.04	0.78	3.53	0.77	2.490	.142
โดยรวม	3.95	0.69	2.96	0.76	3.95	0.54	4.13	0.76	4.12	0.52	3.53	0.51	36.470	.000**

** P < .01

จากตาราง 4.25 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านพื้นที่

อาชีพ	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน บริษัท	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	ลูกจ้าง	เกษตรกร
นักเรียน/นักศึกษา	--	.825**	.522**	-.170	.159	-.151
พนักงานบริษัท		--	-.154**	-1.192**	-.862**	-1.173**
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ			--	.352**	.682**	.371
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว				--	.682**	.371
ลูกจ้าง					--	.019
เกษตรกร						--

** P < .01

จากตาราง 4.26 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านพื้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพลูกจ้าง และอาชีพเกษตรกร

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพลูกจ้าง

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพลูกจ้าง

ตาราง 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อ็องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านการจัดการ

อาชีพ	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน บริษัท	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	ลูกจ้าง	เกษตรกร
นักเรียน/นักศึกษา	--	.798**	.621**	-.071	.431**	1.00**
พนักงานบริษัท		--	-.633	.326	.686	-.250
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ			--	-.693**	-1.053	.383
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว				--	-.360	1.076
ลูกจ้าง					--	1.436
เกษตรกร						--

** P < .01

จากตาราง 4.27 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อ็องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหมที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อ็องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพพนักงานบริษัท อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพลูกจ้าง และอาชีพเกษตรกร

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหมที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อ็องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

ตาราง 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

อาชีพ	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน บริษัท	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	ลูกจ้าง	เกษตรกร
นักเรียน/นักศึกษา	--	.811**	.461**	-.027	-.375	.443
พนักงานบริษัท		--	-.577**	-1.066**	-1.414**	-.596**
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ			--	-.488	-.836**	-.018
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว				--	-.348	.470
ลูกจ้าง					--	.818**
เกษตรกร						--

** P < .01

จากตาราง 4.28 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพพนักงานบริษัท และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพลูกจ้าง และอาชีพเกษตรกร

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพลูกจ้าง

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีอาชีพลูกจ้าง มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร

ตาราง 4.29 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อีองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน

ความต้องการ ของนักท่องเที่ยว โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับรายได้ต่อเดือน								F	Sig.
	ต่ำกว่า 10,000 บาท		10,001 – 30,000 บาท		30,000 – 50,000 บาท		50,001 บาท ขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	4.02	1.09	4.13	0.73	3.81	0.74	3.50	0.57	2.197	.088
2. ด้านการจัดการ	3.66	0.76	3.90	0.12	3.90	1.12	4.00	0.81	9.645	.000**
3. ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ	3.68	0.70	4.03	0.76	3.34	0.93	4.25	0.50	10.049	.000**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.65	0.74	3.79	0.99	3.93	0.78	4.00	0.81	1.334	.263
โดยรวม	3.72	0.72	3.96	0.61	3.66	0.90	4.11	0.78	9.435	.000**

จากตาราง 4.29 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความต้องการใช้อุปกรณ์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการและด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีระดับความต้องการใช้อุปกรณ์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน ด้านการจัดการ

ระดับรายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001 – 30,000 บาท	30,000 – 50,000 บาท	50,001 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 10,000 บาท	--	.432**	-.237	-.337
10,001 – 30,000 บาท		--	-.670**	-.077
30,000 – 50,000 บาท			--	-.100
50,001 บาทขึ้นไป				--

** P < .01

จากตาราง 4.30 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน ด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีระดับรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 30,000 - 50,000 บาท

ตาราง 4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือนด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ระดับรายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001 – 30,000 บาท	30,000 – 50,000 บาท	50,001 บาทขึ้นไป
ต่ำกว่า 10,000 บาท	--	.346*	.342*	-.563
10,001 – 30,000 บาท		--	-.693*	-.091*
30,000 – 50,000 บาท			--	-.216
50,001 บาทขึ้นไป				--

* $P < .05$

จากตาราง 4.31 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน ด้านกิจกรรมและกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีระดับรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท และระดับรายได้ต่อเดือน 30,000 - 50,000 บาท

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือน 30,000 - 50,000 บาท และระดับรายได้ต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป

ตาราง 4.32 การเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ โดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามภูมิภาค

ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ภูมิภาค												F	Sig.
	ภาคเหนือ		ภาคใต้		ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันตก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านพื้นที่	3.84	0.71	4.28	0.50	3.94	0.93	3.66	0.64	3.82	0.97	3.56	0.62	8.846	.009**
2. ด้านการจัดการ	3.72	0.64	4.10	0.60	3.46	0.94	3.41	0.62	3.26	0.92	3.50	0.63	2.463	.284
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	3.64	0.69	4.06	0.65	3.54	0.86	3.59	0.63	3.36	0.83	3.67	0.61	12.767	.007**
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.45	0.60	4.24	0.63	3.75	0.88	3.46	0.68	3.60	0.89	3.62	0.68	13.897	.004**
โดยรวม	3.78	0.71	4.24	0.63	3.71	0.81	3.58	0.67	3.56	0.80	3.54	0.66	18.898	.000**

** P < .01

จากตาราง 4.32 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านพื้นที่

ภูมิลำเนา	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก
ภาคเหนือ	--	.517**	.336**	.374**	.206**	.359**
ภาคใต้		--	.482	.421	.659**	.452
ภาคกลาง			--	.416	.176	.402
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				--	.320	.435
ภาคตะวันออก					--	.302
ภาคตะวันตก						--

** P < .01

จากตาราง 4.33 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านพื้นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ภูมิลำเนา	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก
ภาคเหนือ	--	.931*	.286*	.318*	.175*	.306*
ภาคใต้		--	.068	.304	.700*	.290
ภาคกลาง			--	.354	.272*	.370
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				--	.631*	.257*
ภาคตะวันออก					--	.241
ภาคตะวันตก						--

* P < .05

จากตาราง 4.34 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านกิจกรรมและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก

ตาราง 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านการมีส่วนร่วม

ภูมิลำเนา	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันตก
ภาคเหนือ	--	.758**	.307**	.342**	.188**	.328**
ภาคใต้		--	.241	.327	.634**	.312
ภาคกลาง			--	.380	.393	.368
ภาคตะวันออก				--	.293	.398
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					--	.276
ภาคตะวันตก						--

** P < .01

จากตาราง 4.35 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามภูมิลำเนา ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.6 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ ผลข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง อาทิ ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทที่พัก/โรงแรม และหอการค้าจังหวัดตรัง ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง และภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การบูรณาการแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ต่อไป

สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

1. ภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนันทนาการ และ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง

1.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐแสดงความคิดเห็นว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งทรงคุณค่าอย่างดีและมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการัง การศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อนหย่อนใจ การชมทิวทัศน์ การเล่นน้ำ/ว่ายน้ำ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ซึ่งภายในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ หาดปากเมง หาดกลางกลาง หาดหยงหลิง หาดเจ้าไหม นอกจากนี้ยังมีเกาะที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอีกมากมาย เช่น เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะไหง เกาะเชือก เป็นต้น จุดสนใจดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ทั้งนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีความอุดมสมบูรณ์ ไปด้วยความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่ในอุทยานฯ อยู่บ้างแต่ไม่ค่อยบ่อยนัก เพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่เป็นประจำทุกปี

1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ภาครัฐ ได้กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานควรร่วมมือในการดูแลรักษาความสะอาดของชายทะเล โดยการนำขยะจากอุทยานไปทิ้งที่ถังขยะ โดยเฉพาอย่างยิ่งด้านสภาพแวดล้อม ควรรักษาความสะอาดทิ้งขยะลงถัง และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การก่อมลพิษ การทิ้งขยะ เป็นต้น

2. ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทที่พัก/โรงแรม และหอการค้าจังหวัดตรัง

2.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมถือได้ว่ามีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สามารถพบเห็นสิ่งมีชีวิตได้ทั้งทางบกและทางทะเล ประกอบกับอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว ในส่วนของเกาะที่ขึ้นชื่อในจังหวัดตรัง เช่น เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเชือก เป็นต้น ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง ทั้งนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนและนักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตแบบธรรมชาติจากอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมได้เป็นอย่างดี

ภาคเอกชน มองศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งทางบกและทางทะเล มีระบบนิเวศวิทยาที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในท้องทะเล ทั้งปะการัง พืช สัตว์น้ำและโดยเฉพาะพะยูนฝูงสุดท้ายของประเทศที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นจำนวนมาก พะยูนเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กินหญ้าทะเลเป็นอาหาร โดยหญ้าทะเลมีอยู่เป็นจำนวนมากในน่านน้ำทะเลตรัง

ด้วยความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เกาะ ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย สร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีให้การท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง ทั้งนี้จะต้องได้รับการดูแลและอนุรักษ์จากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชน ชุมชนในพื้นที่ร่วมกันอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความยั่งยืนต่อไป

2.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทะเล รักษา พัฒนา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดตรัง

ภาคเอกชน ได้กล่าวว่า การจัดการด้านการใช้งบประมาณของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นการใช้งบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดการท่องเที่ยว เพราะงบประมาณในแต่ละปีมีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของอุทยาน มีหน้าที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้มีงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีค่อนข้างจำกัด ซึ่งมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของอุทยาน ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ภาคเอกชน ได้กล่าวว่า การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำที่พัก ถึงขยะที่จอตลอด ป้ายสื่อความหมายต่างๆ ควรที่จะมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ถือได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวแล้วเกิดความต้องการและจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้สิ่งเหล่านี้ ในส่วนของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังไม่มี คือ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก ในช่วงเทศกาลจำนวนนักท่องเที่ยวย่อมเข้ามาใช้บริการในอุทยานมากกว่าวันปกติ อุทยานควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวมากขึ้นตาม คือ จำนวนถังขยะ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาจะนำอาหารมารับประทานเอง ปริมาณขยะย่อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย หากจุดบริการถังขยะมีไม่เพียงพอปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นทันที สิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างมีความต้องการของนักท่องเที่ยว ฉะนั้นช่วงเทศกาลควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น

ภาคเอกชน ได้กล่าวว่า การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้แก่ การล่องเรือแคนู การศึกษาระบบนิเวศของป่าชายเลน การพักผ่อนริมชายหาดแบบครอบครัว การถ่ายรูป และการเล่นน้ำทะเล เป็นต้น

2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการศึกษาเรียนรู้ หรือการหาประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เจ้าหน้าที่อุทยานต้องมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานและเป็นการให้ความรู้ปลูกจิตสำนึกแก่นักเที่ยวและมีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ปัจจุบันบุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีจำนวนน้อย และประชาชนในชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ทำให้มีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรงในการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาคเอกชนได้ให้สัมภาษณ์ว่าการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ต้องให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ วางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภูมิใจมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวและการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรไว้อย่างยั่งยืน แต่ปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในเรื่องการท่องเที่ยว

3. ภาครัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรง

3.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ภาครัฐวิสาหกิจ กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและ เกาะ ทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เหมาะแก่การพักผ่อน และการศึกษารธรรมชาติเป็นอย่างดี

3.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ภาครัฐวิสาหกิจ ได้กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมใหญ่ เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานเส้นทางธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันนี้การปั่นจักรยานได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทุกเพศ ทุกวัย การออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยานเป็นกิจกรรมที่เข้าถึงธรรมชาติที่ดี ได้รับอากาศที่มีมลพิษน้อยลงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย การปั่นจักรยานจะทำให้สมรรถภาพระบบหัวใจและปอดดีขึ้นอย่างเด่นชัดหากว่าปั่นจักรยานเป็นประจำ ดังนั้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเอง แต่ต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเพิ่มมากยิ่งขึ้น และควรจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำและจัดกิจกรรมขึ้นทุกปี เพื่อกระตุ้นรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง และสร้างมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมรักธรรมชาติให้มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

3.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ภาครัฐวิสาหกิจ ได้กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมควรมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวในเขต และ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในเขตอุทยานอย่างสมบูรณ์แบบ เมื่อเจ้าหน้าที่อุทยานมีความรู้ในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ควรปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานให้กับชุมชน เยาวชน โดยการจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน ลักษณะกิจกรรมเน้นเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธรรมชาติ

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาครัฐวิสาหกิจ ได้กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานนั้น ส่วนใหญ่มีการจัดการเข้าค่ายพักแรมของกลุ่มอาสา กลุ่มเยาวชน ส่วนกลุ่มชุมชนเคยเข้าไปจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมเข้าค่ายให้ความรู้กับมัคคุเทศน์น้อย จำนวน 100 คน แต่ในปัจจุบันก็ไม่ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นอีก หากทางอุทยานมีกิจกรรมที่มีระยะเวลามากกว่า 1 วัน ทำให้มีการใช้จ่ายในด้านที่พักแรม รวมถึงด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

สร้างรายได้เข้าสู่อุทยานและชุมชน ทั้งนี้ชุมชนและหน่วยงานทุกภาคส่วนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวให้มีเพิ่มมากขึ้น เช่น กิจกรรม Trang Music Festival

4. ภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน คนที่อาศัยอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

4.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ภาคชุมชน ได้กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ ซึ่งอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีพื้นที่ทั้งบนบกและทะเล ทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาทำกิจกรรม เช่น การดำน้ำดูปะการัง การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

4.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ภาคชุมชน ได้กล่าวว่า

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นการทำกิจกรรมดำน้ำปะการัง การพักผ่อนริมชายหาด การเล่นน้ำ การศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น อุทยานฯ ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีระยะมากกว่า 1 วัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักและใช้จ่ายในอุทยานฯ ทำให้อุทยานมีรายได้จากการเข้าพักของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยรวมถึงชุมชนเกิดรายได้ในการจัดกิจกรรม แต่กิจกรรมที่มีควรประจำปี

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องขยะซึ่งจะเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากว่าจำนวนถังขยะที่มีบริการให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีจำนวนน้อยมาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าไปท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมจะนำอาหาร เครื่องดื่ม เข้าไปรับประทานในอุทยานฯ นักท่องเที่ยวอาจจะไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ หรือเป็นเพราะจำนวนถังขยะที่มีบริการนักท่องเที่ยวจำนวนน้อย หรือในอุทยานมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นจำนวนมากบางครั้งถึงลงมาวิ่งเล่นบริเวณชายหาดอาจจะไปรื้อถังขยะจึงทำให้ขยะกลั่นกลาดบริเวณถังขยะและริมชายหาด แต่ส่วนใหญ่ปัญหาดังกล่าวเกิดมาจากคนหรือนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้บริการในอุทยานฯ

4.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก จากการสัมภาษณ์ภาคชุมชน ได้กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการท่องเที่ยวน้อยมาก แต่พอที่จะมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวประจำอยู่ในอุทยานฯ การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว มีป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและมีป้าย

บอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวและมีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร มีที่พักทำให้อุทยานฯ มีรายได้จากการเข้าพักและค่าเช่าท่องเที่ยวในตัวอุทยานฯ อุทยานฯ น่าจะนำรายได้ที่ได้ในส่วนนี้ไปพัฒนาบริหารจัดการในด้านต่างๆ เช่นห้องน้ำ ร้านอาหารจำหน่ายอาหาร จุดกางเต็นท์เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวในวันและเวลาหรือเทศกาลต่างๆ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น เนื่องจากเมื่อถึงเทศกาลต่างๆ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานย่อมมีมากกว่าวันปกติอยู่แล้ว จำนวนเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ มีจำนวนไม่เพียงพอในการบริการให้ข้อมูล ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพราะประชาชนในชุมชนมีความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน

4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ภาคชุมชนได้กล่าวว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดหรือการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้มีประชาชนหรือชุมชนเข้าได้เข้ามาจำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก แต่ปัจจุบันนี้ประชาชนหรือชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรืออุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) ศึกษาพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (3) ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยมีประชาชน คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง โดยมีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental-Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และสัมพันธเชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทที่พัก/โรงแรม และหอการค้าจังหวัดตรัง และภาคชุมชน ได้แก่ ประชาชน ชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาทั้งหมดได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 สำหรับบทนี้จะนำเสนอเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 การสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็นด้านๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
2. พฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
3. ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

สรุปผลการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานที่ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ ระดับรายได้ และภูมิฐานะ กับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1) เพศต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายมีระดับความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วมมากกว่านักท่องเที่ยวหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) อายุต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) ระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันนักท่องเที่ยวยังมีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 ด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

4) สถานภาพต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพต่างกัน มีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการและด้านการมีส่วนร่วมต่างกัน และนักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการจัดการ นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) อาชีพต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ และ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และนักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6) ระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความต้องการใช้อันดับประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ และ

นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7) **ภูมิภาคต่างกัน** พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการและด้านมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านพื้นที่ 2. ด้านการมีส่วนร่วม 3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ที่มีเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน และภูมิภาคต่างกัน มีระดับความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

โดยผลจากการศึกษาข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานที่ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน และภูมิภาคต่างกัน ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

- 1) **ด้านพื้นที่** นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบด้านพื้นที่โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และภูมิภาค
- 2) **ด้านกิจกรรมและกระบวนการ** นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบด้านพื้นที่โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และภูมิภาค
- 3) **ด้านการจัดการ** นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบด้านพื้นที่โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้
- 4) **ด้านการมีส่วนร่วม** นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้องค์ประกอบด้านพื้นที่โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และภูมิภาค

ผลจากการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัย อภิสรฯ ต้นตสุทธิกุล (2556) ที่ทำการศึกษาถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดในเขตเทศบาลนครสงขลา พบว่า ข้อมูลพื้นฐานต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา และระดับรายได้กับการจัดการองค์ประกอบของการการท่องเที่ยวชายหาดมีความแตกต่างกัน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว พบว่า ศาสนาและระดับอาชีพของนักท่องเที่ยวกับการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชายหาด ทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของอดิสร หงสदार (2547) ซึ่งศึกษาการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง พบว่า ด้านการประเมินกระบวนการพบว่า ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติทางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการจัดการ คือ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว และมีป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แต่ทางฝ่ายอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการคิดตัดสินใจกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักคือ **พื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่ของแหล่งนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ **การจัดการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต **กิจกรรมและกระบวนการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา **การมีส่วนร่วม** การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงระดับการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

อภิปรายผล

จากข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวมีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของ Perreault และ Dorden (1979) คือนักท่องเที่ยวแบบประหยัด (Budget Travelers) โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีรายได้ปานกลาง แต่แสวงหาการหยุดพักผ่อนหรือท่องเที่ยวที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำ และเป็นนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางระหว่างวันหยุด (Vacations Travelers) เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นในการเดินทางแต่มีรายได้ไม่มากนัก และจากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับข้อมูลการเดินทาง ทำให้ทราบกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวประเภทไปเช้าเย็นกลับ หรือกลับมาถึงบ้าน ภายใน 24 ชั่วโมง โดยไม่พักแรม เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ให้เกิดการจัดการที่เหมาะสม และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลแสดงอันดับความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วหรือกิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรังข้างต้น พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจของกิจกรรม พักผ่อนริมหาดมากเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้มีความสนใจในกิจกรรมที่หลากหลายอีกในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรังอีกด้วย จึงสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของ Cohen (1972) คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourists) ซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย แต่เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไป

ซึ่งไม่ใช่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง ฉะนั้นแล้วกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ปรีชาติ วิสุทธิสมภาร ได้กล่าวไว้คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 11 กิจกรรม ได้แก่ การเดินเส้นทางธรรมชาติ การส่องสัตว์/ดูนก การสำรวจถ้ำ/น้ำตก การล่องแก่ง การปีนเขา/ไต่เขา การนั่งเรือ/แพ ชมภูมิประเทศ การพายเรือแคนู/เรือคายัก การขี่ม้า/นั่งช้าง การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ การกางเต็นท์นอนพักแรม กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ถ้าจะกล่าวถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถทำกิจกรรมได้ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม คือ การเดินเส้นทางธรรมชาติ การส่องสัตว์/ดูนก การปีนเขา/ไต่เขา การพายเรือแคนู/เรือคายัก การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ การกางเต็นท์นอนพักแรม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถที่จะเลือกทำกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจได้ ทั้งนี้การทำกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศเพื่อไม่ให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรมลงและเพื่อรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป

และหากแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางความมุ่งหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีลักษณะวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด (Holiday - mass Popular individual) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของ Swarbrooke (1999) คือ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่แบ่งตามเพศ พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม ซึ่งในผลการวิเคราะห์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีช่วงอายุระหว่าง 20-29 ปี ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา การศึกษาประเภทของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เพื่อสามารถแยกนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการในการจัดการด้านองค์ประกอบของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

จากการศึกษาทั้งในข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมกรท่องเที่ยวระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อมูลเชิงนโยบายและแผนยุทธศาสตร์และข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ของผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมา

วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัย กำหนดแนวทางการจัดการตามแนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติได้ดังนี้

5.2 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. เขตบริการ (Service Zone)

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีพื้นที่ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นธรรมชาติ กว้างขวาง สะดวกในการเดินทางเข้าถึงตัวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมควรประกอบกับมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้บริการ ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ ที่พัก ห้องน้ำ ถึงขะ บริเวณในการกางเต็นท์นอน ป้ายสื่อความหมายต่างๆ เป็นต้น แต่ทั้งนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เพิ่มจำนวนถังขยะ แก้วที่ทิ้ง รวมทั้งห้องน้ำให้มีความสะอาดและใช้งานได้ ควรออกแบบถังขยะให้มีความน่าสนใจ โดยการจัดทำเป็นรูปสัตว์น้ำหรือรูปต่างๆ เกิดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะอยากทิ้งขยะลงถัง ถือเป็น การสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวในการรักษาความสะอาดด้วย ควรเพิ่มจำนวนป้ายสื่อความหมายให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้มีเห็นเด่นชัด โดยเฉพาะที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ทั้งนี้เพื่อการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและถูกต้อง หากมีป้ายสื่อบอกทางชำรุดทรุดโทรมควรบูรณะซ่อมแซม ควรจัดร้านจำหน่ายสินค้าและอาหาร เครื่องดื่ม ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีความสะดวกสบายในสิ่งที่ต้องการและสามารถซื้อสินค้าที่ระลึกเป็นของฝากกลับบ้านได้อีกด้วย ทั้งนี้การจำหน่ายสินค้าและอาหารและเครื่องดื่มทำให้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและชุมชนเกิดรายได้จากการจำหน่ายสินค้า แต่ในการเข้ามาท่องเที่ยวในตัวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เนื่องจากพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวเข้าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ฉะนั้นแล้วกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะไม่พบกับสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนกับสถานที่ท่องเที่ยวที่อื่นๆ เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอภิรัฐ ปานแป้น ที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ และการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลาย และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของชุมชนเหล่านั้น

2. เขตนันทนาการ (Outdoor Recreation Zone)

กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมที่เน้นในการเน้นในการเรียนรู้ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรม เพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการใกล้ชิดธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไว้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมหลัก คือ การเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อน กางเต็นท์ เป็นต้น แต่ทั้งนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมควรที่จะควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีทางเลือกและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และควรสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่สามารถเที่ยวได้ทั้งปีทั้งฤดูกาลท่องเที่ยวและนอกฤดูท่องเที่ยวหรืออาจจะจัดกิจกรรมบันเทิงสลับกับกิจกรรมให้ความรู้หรือค่ายต่างๆ ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

3. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (Primitive Zone) และ 4.เขตหวงห้าม (Strict Nature Reserve Zone หรือ Strict Protected Zone)

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางระบบนิเวศ มีทั้งสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมซึ่งเป็นสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ นั่นก็คือ พะยูน อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีจุดบริการให้นักท่องเที่ยวได้ชมพะยูน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าเข้าไปยังจุดที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีไว้ให้บริการ ดังนั้นนักท่องเที่ยวควรคำนึงถึงการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อคงความเป็นธรรมชาติและ การอนุรักษ์ไว้ไม่เกิดการทำลาย

5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ (Recovery Zone)

หากขับรถชมธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จะพบว่าในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเต็มไปด้วยขยะในบางจุดจะเห็นจำนวนขยะเยอะมาก จึงทำให้บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีความเสื่อมโทรมลง ดังนั้นอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมควรมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่เป็นประจำทุกปี เพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และต้องคำนึงถึงระบบนิเวศและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชายหาดในอุทยานฯ ให้มีความสวยงามมากขึ้น ควรปลูกจิตสำนึกที่ดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในอุทยานฯ ให้กับนักท่องเที่ยวโดยการจัดค่ายขึ้นมาเน้นกิจกรรมที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อไป แต่ทั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรที่จะหาความรู้ความเข้าใจจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมอย่าง

ถูกต้องและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมอีกด้วย การนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติอย่างแรกคือ การทิ้งขยะให้ลงถังเพื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เข้ามาในระยะเวลาต่อไปพบเห็นพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีความสะอาด นักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็จะช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและไม้ทิ้งขยะไว้บริเวณพื้นดินแต่จะทิ้งขยะถังขยะแทน และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึก ซึ่งจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดกิจกรรมเน้นให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

6. เขตกันชน (Buffer Zone)

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีเนื้อที่ครอบคลุมอำเภอสิเกาและอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งทั้ง 2 อำเภอ เป็นเขตพื้นที่ที่เป็นแนวขอบอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีอาณาเขตที่ติดต่อกับชุมชน ฉะนั้นแล้วจำเป็นที่จะสร้างกฎระเบียบเพื่อควบคุมนักท่องเที่ยวให้ยึดหยุ่นในการรักษาสภาพแวดล้อมไว้ให้ดีที่สุด ดังนั้นควรมีการให้ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น โดยมีการประชุมติดตามการทำงานและการจัดการปัญหาด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองในการแก้ไขปัญหาและหาทางออกให้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้เรียนรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการติดตามและประเมินผลดำเนินงาน ซึ่งได้มีการนำผลการติดตามและประเมินผลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการกลับมาวิเคราะห์และวิพากษ์ วิจารณ์ร่วมกัน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหา

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่เป็นประจำทุกปี เพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของอุทยานฯ และต้องคำนึงถึงระบบนิเวศและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 2) ควรปรับปรุงเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เพิ่มจำนวนถังขยะ แก้วน้ำที่นั่ง รวมทั้งห้องน้ำให้มีความสะอาดและใช้งานได้
- 3) ควรออกแบบถังขยะให้มีความน่าสนใจ โดยการจัดทำเป็นรูปสัตว์น้ำหรือรูปต่างๆ เกิดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะอยากทิ้งขยะลงถัง ถือเป็น การสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวในการรักษาความสะอาดด้วย
- 4) ควรเพิ่มจำนวนป้ายสื่อความหมายให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้มีเห็นเด่นชัด

โดยเฉพาะที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ทั้งนี้เพื่อการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและถูกต้อง หากมีป้ายสื่อบอกทางชำรุดทรุดโทรมควรบูรณะซ่อมแซม

5) ควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

6) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึก ซึ่งจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดกิจกรรมเน้นให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อื่นหรือใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงต่อไป

3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป้าหมายเฉพาะเจาะจงกลุ่ม เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยววัยรุ่น นักท่องเที่ยวครอบครัว นักท่องเที่ยวกลุ่มกิจกรรมปั่นรถจักรยาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2557). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ.2555-2559)*.
[ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf (สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2557).
- การท่องเที่ยว. (ม.ม.ป). *คู่มือการท่องเที่ยวต้ง*. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา
<http://www.thai.tourismthailand.org> (สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2557).
- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดต้ง พ.ศ.2556*. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา www.service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries23.html (สืบค้นเมื่อ
3 กันยายน 2557).
- กมลฤดี นาคทุ่งเตา.(2552). *ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อุทยานแห่งชาติไต้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี*.วิทยานิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กิติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ถ. (2541). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ Ecotourism*. *จุลสารการท่องเที่ยว*. ปีที่
1 ฉบับที่ 5 ตุลาคม-ธันวาคม 2541, 10-19.
- กุลวรา สุวรรณพิมล.(2551). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพระทอง อำเภอกระบือ
จังหวัดพังงา*. (รายงานการวิจัย) .กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชวัลนุช อุทยาน .(ม.ป.ป). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา
<https://tourismatbuu.wordpress.com> (สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2557).
- *รูปแบบนักท่องเที่ยว*. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา
<https://tourismatbuu.wordpress.com> (สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2557).
- นิคม จารุมณี.(2535). *การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- ประชิด เขยกีวงส์ และคณะ . (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แสงดาว.
- ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร.(ม.ม.ป). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา*. คณะการ
จัดการสิ่งแวดล้อม.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรีชา แดงโรจน์.(2544). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : บริษัทดวงกมลจำกัด.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พยอม ธรรมบุตร.(2549).เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว.กรุงเทพฯ:สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑา เพ็ชรวรรณ และคณะ .(2557). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รายงานการวิจัย) .กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ลักขณา พัฒน์คำ.(2550).พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ. (2548).การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วุฒิพงษ์ ดงคำฟู.(2551).การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ:กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน.การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540).โครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ:เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542).โครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ.กรุงเทพฯ:ม.ป.ป.
- สัมพันธ์ พรหมหอม. (2539). การเสนอแผนการแบ่งเขตทางทะเลในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต,สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สาทิส สุขผ่องศรี. (2543).แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุทฤษฎี ศรีไสย์.(2547).สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี เวชบุญกร. (2538).จากธรรมชาติสู่เขตอนุรักษ์:อุทยานแห่งชาติ.กรุงเทพฯ.กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว.(2556). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.tourism.go.th/home/details/11/7/213> (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2557).
- อติรส หงสสาร. (2548). *การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิสร่า ตันตสุทธิกุล. (2556) . *การจัดการท่องเที่ยวชายหาดในเขตเทศบาลนครสงขลา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิรัฐ ปานแป้น. (2554). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ:กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง*. วิทยานิพนธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ .(2548) .*การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- Boo, Elizabeth .(1991).*Ecotourism: The Potentials*. Washington D.C.: World Wildlife Fund-US.
- Ceballos Lascurain. (1991).*Tourism, eco – tourism and protected areas*. In kusler, (ed.) Eco – tourism and Resource Conservation. Vol. 1 . Eco – tourism and resource conservation project.
- Cohen, E., (1979). *Towards a Sociology of Inter – national Tourism*. Social Research, 39, pp.72-89.
- Cooper, D. B., Subrahmonia, J., Hung, Y. P., and Cernuschi-Frias, B. (1993). *The use of Markov random fields in estimating and recognizing object in 3D space*. In Chellappa, R and Jain, A., editors, *Markov Random Fields: Theory and Applications*, Boston. Academic Press, pp.335-367.
- ESCAP and the city of Takayama. (2009). *Takayama Declaration on the Development of Communities-for-All in Asia and the Pacific 2009*. Retrieved March 30, 2014, from http://www.accessibletourism.org/resources/takayama_declaration_top-e-fin_171209.pdf

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Perreault,W.D.,Dorden,D.K., and Dordon,W.R.(1979).*A Psychological Classification of Vacation Life-styles*.Journal of Leisure Research, 9 ,pp. 208 – 24.
- The Common Wealth Department of Tourism (1994) .*National Ecotourism Strategy*.Canberra,Australia:Australian Government Publishing Sevice.
- The Ecotourism Society.(1991). “*The Ecotourism Society's Definition.*” The Ecotourism Society Newsletter,1.
- Western,D (1993). “*Defining Ecotourism.*” In K. Lindbergh and D.E. Hawkins(eds.)*Ecotourism: A Guide for Planners& Managers*, (pp.7-11),North Bennington Vermont The Ecotourism Society.
- Westvlaams Ekonomisch Studiebureau,Afdeling Toeristisch Onderzoeken (1986).*Toeristische Gedragingen en Attitudes van de Belgen in 1985*,Reeks Vakantieaenderzaeken,Brussels

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเลขที่

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา วิทยานิพนธ์ของระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง” เพื่อนำข้อมูลประมวลผลงานวิจัย ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิดและไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาให้ข้อมูลในแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้โดยแบบสอบถามนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ส่วนที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย

นางสาวรัฐกานต์ สามสี

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย/ลงใน () ที่ท่านเลือก หรือเติมค่าลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 20 ปี () 30 – 39 ปี () 50 ปีขึ้นไป
() 20 – 29 ปี () 40 – 49 ปี

3. การศึกษา

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. () ปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญา/ ปวส. () สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานภาพ

() โสด () สมรส () หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่

5. อาชีพ

() นักเรียน/นักศึกษา () ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() พนักงานบริษัท () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

6. ระดับรายได้ต่อเดือน

() ต่ำกว่า 10,000 บาท () 30,000 – 50,000 บาท
() 10,001 – 30,000 บาท () 50,001 ขึ้นไป

7. ภูมิภาค

() ภาคเหนือ () ภาคกลาง () ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
() ภาคใต้ () ภาคตะวันออก () ภาคตะวันตก

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่าน

8. ระยะเวลาที่คุณใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้

- () ไม่พักค้างคืน () 3 วัน 2 คืน () 5 วัน 4 คืน
() 2 วัน 1 คืน () 4 วัน 3 คืน () มากกว่า 5 วัน 4 คืนขึ้นไป

9. ยานพาหนะที่ท่านใช้เดินทางในครั้งนี้

- () รถโดยสารประจำทาง () รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล
() รถยนต์ส่วนบุคคล () รถบัส/รถตู้ของบริษัททัวร์

10. ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้ (ต่อคนต่อครั้ง)

- () ไม่เกิน 1,000 บาท () 1,501 – 2,000 บาท () 2,501 – 3,000 บาท
() 1,001 – 1,500 บาท () 2,001 – 2,500 บาท () 3,001 บาทขึ้นไป

11. ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมของท่านเฉลี่ยปีละกี่ครั้ง

- () 1 – 2 ครั้งต่อปี () 3 – 5 ครั้งต่อปี () มากกว่า 5 ครั้งต่อปี

12. ส่วนใหญ่ท่านเลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันใด

- () วันธรรมดา () วันหยุดนักขัตฤกษ์ () วันหยุดสุดสัปดาห์

13. ผู้ร่วมเดินทางกับใครบ่อยที่สุด

- () เดินทางคนเดียว () เพื่อน () ครอบครัว () คนรัก () คณะ

ส่วนที่ 3 ความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/กิจกรรมที่อยากให้มีในอุทยานแห่งชาติ
หาดเจ้าไหม

คำชี้แจง เขียนหมายเลข 1 – 3 โดย

- 1 หมายถึง สนใจมาก
- 2 หมายถึง สนใจปานกลาง
- 3 หมายถึง สนใจน้อย

14. ให้เลือกกิจกรรมท่องเที่ยวที่ท่านสนใจมา 3 อันดับ

() เล่นน้ำทะเล	() พักผ่อนริมหาด	() ขับรถเที่ยว
() ปั่นจักรยานในอุทยาน	() กิจกรรมปิกนิก	() ศึกษาธรรมชาติ
() ตั้งแคมป์	() ดูนก/ส่องสัตว์	() ดำน้ำลึก/น้ำตื้น
() กิจกรรมวิ่งเพื่อสุขภาพ	() ถ่ายรูป	() ล่องเรือแคนู
() อื่น ๆ.....		

ส่วนที่ 4 แบบประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบ
ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านพื้น					
15.แหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					
16.ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ภูเขาทะเล ปะการัง เป็นต้น					
17.ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
18.ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
19.ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว					
20.ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว					
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการ					
21.การคำนึงถึงธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม					
22.การจัดตั้งที่พักหรือที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม.					
23.ป้ายบอกความรู้เชิงนิเวศ ให้กับนักท่องเที่ยว ณ จุดต่างๆ					
24.สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่พักตั้งแคมป์ พื้นที่จอดรถ และร้านค้า ร้านอาหาร					
25.ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
26.จุดวางถังขยะไว้บริการนักท่องเที่ยว					
27.การส่งเสริมการท่องเที่ยว					
28.ความสะดวกเส้นทางเข้า – ออก ณ แหล่งท่องเที่ยว					

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
องค์ประกอบที่ 3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ					
29.การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว					
30.การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
31.การส่งเสริมความรู้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว					
32.การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการ แนะนำ เส้นทาง แหล่งที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว					
33.ป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว					
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วม					
34.การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
35. การให้ความรู้ทางด้านวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
36. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ					
37.เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว					
38.คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว					
39.คนในท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

ส่วนที่ 5 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ด้านพื้นที่

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดการ

.....

.....

.....

3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์สำหรับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ และชุมชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ และชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรังต่อไป

ชื่อ – สกุลผู้สัมภาษณ์ นางสาวรัฐกานต์ สามสี วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์
เวลา สถานที่

ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล เพศ อายุ.....
ตำแหน่ง.....สังกัด กอง/ฝ่าย.....
หน่วยงาน.....

แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ และภาคชุมชน

เพื่อทราบการถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

ท่านมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพิ่มเติมในการจัดการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน อย่างไรบ้าง

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....
.....

2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

.....
.....

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

.....
.....

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

.....
.....

-ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้-

